

Katedra

KATEDRA, YU ISSN 0022/9296 LETNIK XIX ST. 7 2. 2. 1979 CENA 3 DIN

IN MEMORIAM

Petnajstega januarja tega leta je minilo točno šestdeset let od smrti velikega misleca, revolucionarke in marksistke Rose Luxemburg. .... orlom se zgodi, da se spustijo tudi nižje od kokoši, toda kokoš se nikdar ne more povzpeti tako visoko, kakor orel. Rosa Luxemburg je pogrešila ob vprašanju neodvisnosti Poljske; pogrešila je 1903. v oceni manjševizma; pogrešila je v teoriji akumulacije kapitala in pogrešila je, ko je julija 1814. štčila skupaj s Plehanovim, Vanderveldom, Kautskim in dr. združevanje boljševikov z manjševiki; pogrešila je v svojih spisih iz ujetništva leta 1918. (pri čemer je sama, ko je prišla iz zaporov konec 1918 in v začetku 1919, popravila večji del svojih napak). Toda ne glede na vse te napake je bila in ostaja orel revolucije..."

V. I. Lenin

NESAMOUUPRAVNI SPORAZUM ALI SAMOUUPRAVNI NESPORAZUM

Iz UK ZSMS smo dobili zelo kratko informacijo: „Samoupravni sporazum za financiranje obštudijskih dejavnosti univerze v Mariboru za leto 1978 še ni podpisan. Od 681.260,00 je do 1. 1. 1979 nakazanih le 132.632,00 din.“

(Po istem sporazumu bi naš list moral dobiti malo več kot 60.000,00.)

Iz Katedre nekoliko vprašanj:

1. Ali so obštudijske dejavnosti integralni del pedagoškega procesa?
  2. Kdo hoče ukiniti Katedro, KUD, UK ZSMS, komisije...?
  3. Kdo in v kakšne namene porabi denar, katerega šole dobivajo samo za financiranje obštudijskih dejavnosti?
  4. Ali imajo pri tem kaj opraviti samoupravni organi in družbenopolitične organizacije, ali o tem odloča samo tajnik ali (in) dekan?
  5. Kdaj bo podpisan in realiziran samoupravni sporazum za to leto?
- Odgovore na ta in druga vprašanja boste lahko prebrali v naslednji številki.

si

KDO BO NOVI REKTOR

Osnovna organizacija ZK v VTOZD I na VEKŠ je na svoji seji 9. januarja t. l. sprejela sklep o podpori kandidature tovariša Rudija Crnkoviča za rektorja univerze v Mariboru. O sklepu bodo obveščeni UK ZK, OK ZK in medobčinski svet ZK, ki naj bi se zavzeli za javno razpravo o predlogu v vseh visokošolskih organizacijah. Z izvolitvijo profesorja VEKŠ bi tako hkrati izrazili tudi priznanje tej visokošolski organizaciji, ki je pred 20 leti postavila temelje mariborski univerzi.

ALI SO SREDNJEŠOLCI SAMO GIMNAZIJCJI?

V prvih dveh tednih januarja 1979 najdemo v popoldnevniku Večer veliko pisanja o delovanju gimnazijcev. Tako nam Tanja Kremžar v soboto 6. jan. na peti strani Večera na celi strani predstavlja delovanje dijakov gimnazije Miloša Zidanška pod naslovom „Preteklost, ki nikoli ne mine“. Spet drugič preberemo na straneh Večera o delovanju kabaretne skupine, delujoče na isti gimnaziji. Končno nas Večer 11. jan. 1979 pod naslovom „Naš kabaret“ seznani z mnenjem dramske skupine na spet isti gimnaziji o novem kabaretu „Preprij 79“. Tako beremo v dveh tednih tega meseca trikrat samo o delovanju gimnazijcev.

Vse lepo in prav. Toda sprašujemo se, ali so samo gimnazijci tisti, ki v Mariboru predstavljajo srednješolce. Ali odgovorni tovariši pri omenjenem listu vedo, da so v Mariboru tudi druge srednje šole, o katerih ne najdemo v tem listu niti besedice? Ali si dnevnik, kot je Večer, lahko dovoli privilegiranje zgolj gimnazijcev? Prav gotovo ne! Zato bi se moralo tako družbeno neodgovorno dejanje v prihodnosti tudi preprečiti. Elitizma imamo v naši družbi že sicer preveč in ni prav nobene potrebe, da bi ga negovali še med srednješolci.

LUCIJAN VIHAR

ČLOVEK JE ČLOVEKU ODNOS

Marksistični center mariborske univerze je organiziral pogovor z dr. Pavaom Brajšo ob izidu njegove najnovejše knjige „Splošna psihodinamika samoupravnega vedenja“, katero je decembra lanskega leta izdala založba Delavska enotnost iz Ljubljane.

Pred skoraj polno predavalnico „B“ na VEKŠ je hotel dr. Brajša za vsako ceno inscenirati napad na svojo knjigo, odgovori na izprovocirana vprašanja pa so bili nonšalantno nepopolni. Vendar so udeleženci pogovora izvedeli nekatere nove stvari: da je dr. Brajša zaljubljenec v Marxovo antropologijo, da ima dolg jezik (večkrat nam ga je pokazal), da je perversnost subjektivni občutek, da sta „pička i vagina ista stvar i da nikada nikakve razlike nije ni bilo“...

Kljub temu da je bil pogovor vesel in da smo zvedeli takšne in podobne „resnice“, mislim da bi bilo boljše, če bi dr. Brajšo drugič povabili na večer humorja in pantomime.

Knjiga „Splošna psihodinamika samoupravnega vedenja“ je pa resna zadeva. Recenzijo objavljamo na 13. strani te številke.

si

KUD BO PRAZNOVAL

Organizacijski odbor za pripravo praznovanja ob 15. obletnici KUD Student je na seji društva 17. januarja sprejel naloge priprav in okvirni program praznovanja.

Praznovanje naj bi se pričelo 1. junija z nastopom folklorne skupine, 5. junija bi nastopil Akademski pevski zbor, 8. junija bi predvidoma izvedli glavno akademijo, naslednji dan pa bi nastopila še plesna skupina Point.

S programom, pravijo, ne bodo imeli težav, le denar si morajo še zagotoviti.

IČEMO

- distributerja (pogoji: avto ali vsaj fičko, izpit B kategorije in končana osnovna šola),
- pet kolporterjev (pogoji: močan glas in hitre noge),
- več sodelavcev (pogoji: ostro pero, dober nos).

Delo je honorirano. Oglasite se vsak dan od 12. do 14. ure, ali na telefon: 22-004.

KATEDRA

ČASOPIS UNIVERZITETNE SODOBNOSTI SLOVENIJE

62000 Maribor

Ob parku 5

tel. (062) 22-004

žiro račun: 51000—678—81846

Izdaja Univerzitetna konferenca ZSMS na mariborski univerzi

UREDNIŠTVO:

Zvone Teržan (v. d. glavni urednik — politika), Ivan Soče (v. d. odgovorni urednik — teorija), Goran Devidé (likovnost), Iztok Jančar (kultura), Lucijan Vihar (informacije), Marjan Hanl (tehnični urednik), Alenka Filipančič (lektor), Karin Fridau (sekretarka), Jure Tretjak (distributer). Stalni sodelavci: Jasna Kunstek, Tatjana Kušar, Janez Premože, Blaž Rafolt, Nataša Samastur in Marko Šoštar.

Izdajateljski svet: Marija Debelak, Marjan Fekonja, Miroslava Geč—Korošec, Miran Krajšek, Fanika Kranjc, Franc Kržan, Mojca Majerle, Lujko Polanec, Marjan Pungartnik (predsednik), Bogdan Čepič, Franci Rogelšek, Boris Sovič, Sebastijan Strašek, Črtomir Stropnik, Ivan Soče, Brane Srčnik, Zvone Teržan, Janez Premože in Goran Devidé.

Sofinancerji: Katedra izhaja ob podpori šol univerze v Mariboru, Univerzitetne konference ZSMS Maribor, Izobraževalne skupnosti Slovenije, Kulturne skupnosti Slovenije, Zveze skupnosti za zaposlovanje Slovenije in Raziskovalne skupnosti Slovenije. Tisk: ČGP Mariborski tisk, Maribor, Tržaška 14

Katedra izhaja tritedensko. Cena izvoda je 3 din. Letna naročnina znaša 40 din, za združeno delo in institucije 60 din. Nenaročenih slik in rokopisov ne vračamo.

Uradne ure vsak delavnik od 12. do 15.

KAJ SE DOGAJA NA PEDAGOŠKI AKADEMIJI

Mladinsko organizacijo na pedagoški akademiji predstavlja 10–15 aktivnih, obupno zagrizenih posameznikov, katerim, kljub vsestranski podpori poslovnih organov šole ne uspe opozoriti svojih kolegov na številne, tudi dobro pripravljene akcije.

Res da jim ne stoji ob strani ves učiteljski zbor, nekatere učitelje samoupravljanje pač ne zanima preveč. Res je tudi, da študentje poslušajo samoupravljanje celo kot poseben predmet, izgleda pa, da je to premalo. Kakšni so razlogi za takšno stanje?

Študentski aktivisti menijo, da je bilo prej na stari šoli lažje. Vsi so bili bolj na kupu in so se poznali med seboj, sedaj pa, ko ima vsaka katedra svoj hodnik, se v labirintu le-teh le stežka najdejo. Kljub temu pa ne mislijo odnehati.

Poskušali bodo angažirati komuniste-študente (statuta ZK in ZSM govorita njim v prid). O uspešnosti te akcije pa dobro obveščeni na šoli že v naprej močno dvomijo. Tista polovica študentov, članov ZK, ki prihaja na sestanke osnovnih organizacij, je le nemo prisotna. Menda se čutijo nekako odrinjene, čeprav jih njihovi tovariši učitelji spodbujajo k diskusiji. Morda pa je vsebina sestankov prilagojena bolj enostranskemu interesu starejših tovarišev (dolgotrajne, tudi osebno obarvane razprave o osebnih dohodkih, o stanovanjskih problemih — učiteljev).

Zdi se, da je takšna politična situacija na PA nekako značilna, vendar za obdobje, ki so ga v nekaterih sredinah že uspeli preseči. Ko so delavci šole nedvomno s ponosom, odpirali nove prostore, so zagotovo želeli in tudi upravičeno pričakovali tudi nove, boljše delovne uspehe. Za sedaj lahko trdimo, da se jim pričakovanja še niso v pravi meri uresničila.

ZT

VILI VINDIS

BOGDAN ČEPIĆ

ANDREJ IVANUŠA

DELEGATOM V BRK

Precej časa je minilo od predkongresne seje UK ZSMS v Mariboru, ki je pokazala že skoraj značilno sliko aktivnosti študentske mladine. Na tisti seji ni bilo nikakršne razprave niti v zvezi s kongresnimi materiali niti o kompletni problematiki na posameznih šolah. Šele ko so bili delegati izzvani, da so poročali o delu svoje osnovne organizacije, je konferenca postala živahnejša. Seveda diskusija ni bila nadaljevanje kakšne predhodno vodene razprave v bazi, ker te skoraj ni bilo.

Cigavo mnenje so zastopali „delegati“?

Zadnja seja UK ZSMS ni bila v ničemer izjema. Tudi tokrat so delegati osnovnih organizacij bili boj s svojim lastnim mnenjem. Baza, ki jih je delegirala, je ostala še naprej brez svojega stališča.

Takšno obnašanje zagotovo nima nič skupnega z delegatskim sistemom in ni v ničemer preseglo bivšega — poslanskega. Seveda stanja v univerzitetni konferenci ne smemo ocenjevati ločeno od dela osnovnih organizacij v posameznih visokošolskih organizacijah. O tem delu se ti naši „delegati“ izrekajo precej previdno. Nava-jajo cel kup raznih objektivnih razlogov, ki onemogočajo kvalitetnejše delo aktivistov, tako da smo na koncu lahko še kar zadovoljni, čeprav vemo, da se takšnemu delu reče nedelo. Pa naj še kdo reče, da ne obstaja kontinuiteta — ampak nedela!

zt

KONFERENCA UK ZSMS MARIBOR

Letna programsko-volilna konferenca UK ZSMS je dan, ko se sumirajo rezultati prehojene poti, dogovarja in sprejema nov delovni program z novimi ljudmi.

O vsem tem pišemo telegrafsko:

— O rezultatih enoletnega dela, uspehih in neuspehih, problemih ipd. ne bomo pisali. Da je to nezanimivo, so potrdili tudi prisotni delegati s svojim petminutnim molkom. V glavnem so bila vsa poročila sprejeta.

— Sprejet je dokument „Naloga ZSMS na univerzi za vključitev študentov v samoupravni in odločitveni proces“. Ta dokument smo v celoti objavili v Katedri št. 2–3.

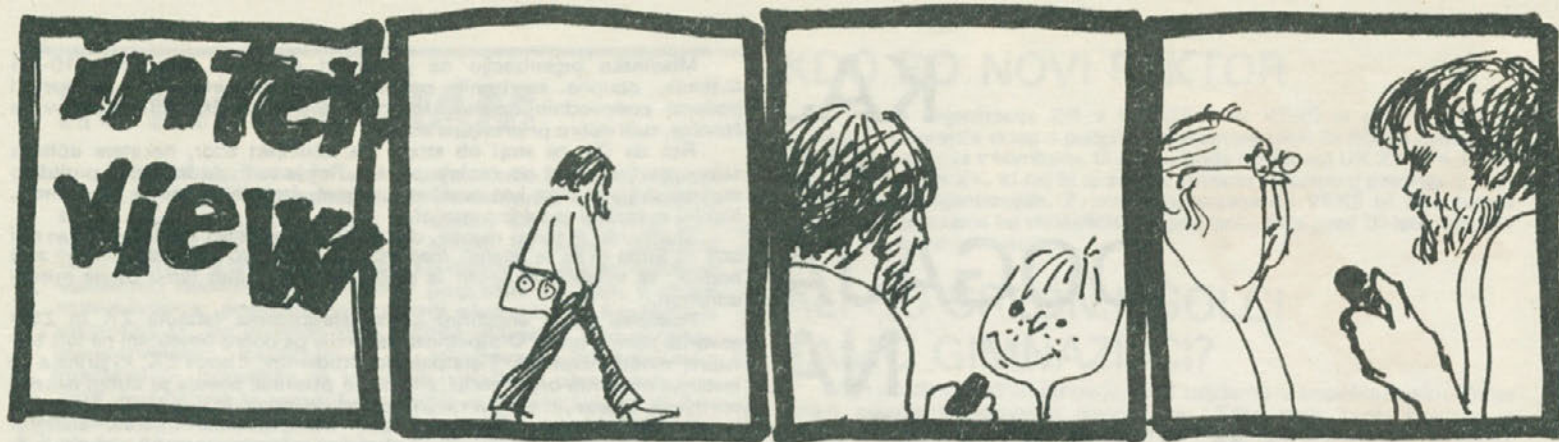
— Poleg tega dokumenta je bil tudi sprejet program dela UK ZSMS in obštedijskih dejavnosti. Program predstavlja splošne naloge in smernice delovanja v naslednjem obdobju.

— Sprejet je tudi elaborat o družbenoekonomski upravičenosti in akt o ustanovitvi študentskega servisa v Mariboru.

— Konferenca je izvolila novo devetčlansko predsedstvo: Vili Vindiš (predsednik), Bogdan Čepić (podpredsednik), Andrej Ivanuša (sekretar), Matjaž Zupanc, Viktorija Veselko, Jožef Muršič, Bojana Verdinek, Vlado Venuti in Zvone Teržan.

si

JOŽE FLORJANČIČ

Na začetku novega leta smo vas želeli seznaniti s širšo družbeno problematiko v Mariboru, zato smo obiskali sekretarja občinske konference zveze komunistov v Mariboru tov. Jožeta Florjančiča.

Katedra: Kako ocenjujete preteklo leto z vidika družbeno-političnega, gospodarskega in kulturnega delovanja v občini Maribor?

Florjančič: Po moji oceni je najpomembnejši rezultat aktivnosti v občini v preteklem letu opredelitev nadaljnjega razvoja, in to predvsem z vidika vključevanja občine v širši prostor podravske regije, severovzhodne Slovenije in Jugoslavije. Takšna orientacija je bila v preteklih letih preveč v senci lokalnih občinskih problemov, kar se je odražalo v vrsti nesporazumov s sosednjimi občinami in tudi v odnosu do republike. Rezultati te nove usmeritve so že vidni v vrsti investicijskih naložb v sosednjih gospodarsko manj razvitih občinah.

Visoko stopnjo aktivnosti smo dosegli tudi na političnem področju. Tako smo na kongresih ZK, ZSM in zveze sindikatov dali bistven prispevek. Le ta je bil posledica razgibane dejavnosti vseh subjektivnih sil, ki je močno pospešila procese uresničevanja samoupravnih družbenih odnosov tako v združenem delu kot v družbenih dejavnostih. Zelo pomemben rezultat politične aktivnosti v preteklem letu so vsekakor uspešno izvedene volitve delegatov v samoupravne interesne skupnosti in družbeno-politične skupnosti. Celotni kandidacijski postopek in sami rezultati volitev so potrdili uveljavljanje delegatskega sistema in so posledica že visoke samoupravljalске zavesti delovnih ljudi v naši občini.

Na področju gospodarstva smo dosegli nekoliko slabše rezultate. V materialni proizvodnji nismo dosegli planskih predvidevanj. Zlasti na račun nekaterih delovnih organizacij, na primer Tovarne avtomobilov in Tovarne mesnih izdelkov. Bolj ali manj pa je že znano, da izgub ne bo, razen v Tovarni mesnih izdelkov, kjer pa je problem specifičen zaradi razlik med odkupnimi cenami živine in prodajnimi cenami mesa. Tudi z načinom delitve dohodka in osebnih dohodkov ne moremo biti zadovoljni. Za osebne dohodke smo porabili več, kot smo načrtovali, zato je realni osebni standard porasel prek svojih okvirov.

To zmanjšuje sredstva namenjena naložbam. Po drugi strani pa se ohranjajo neustrezna razmerja v delitvi dohodka po delu tudi zaradi neizdelanih meril za dejansko delitev po delovnem prispevku. Tako je osebni dohodek še vse preveč odvisen od papirnatih kvalifikacij ali od dohodka temeljne oz. delovne organizacije ne

glede na to, ali je bil ta dosežen na osnovi večje produktivnosti ali na osnovi nekih drugih razlogov.

Po zaslugi višjih in visokih šol mariborske univerze, ki oskrbujejo naše gospodarstvo z vedno večjim številom diplomantov, lahko pričakujemo v naslednjih letih hitrejšo premike k ustrežnejši samoupravni in delovni organiziranosti in učinkovitosti gospodarstva. Zavedamo se, da smo še vse premalo naredili za preusmeritev gospodarstva k ustrežnejši in sodobnejši tehnologiji proizvodnje. Zaradi prevladujoče delovno intenzivne proizvodnje stopnja zaposlenosti še naprej narašča. Nujno bomo morali zaostri odgovornost organizacij združenega dela pri zagotavljanju ustreznih življenjskih pogojev delavcev iz drugih področij Slovenije in Jugoslavije. Tak pristop bo pokazal povsem drugačno ekonomsko sliko o naložbah, hkrati pa bo opozoril tudi na drugo plat — združevanje sredstev in dela na tistih področjih Slovenije in Jugoslavije, ki še raspolagajo s presežki delovne sile. To je tudi iz socialnih in čisto humanitarnih razlogov edina pravilna pot za ekspanzijo našega gospodarstva.

Pomembne rezultate smo v preteklem letu dosegli tudi na področju kulturnih dejavnosti. Pri tem je potrebno poudariti, da smo tako kot na drugih področjih tudi tu izpopolnili samoupravni sistem. Tako smo samoupravno konstituirali Boršnikovo srečanje kot pomembno kulturno manifestacijo v našem prostoru. S skupnimi naporimi smo uredili odnose v Slovenskem narodnem gledališču, kar se pozna tudi v programski zasnovi in kvaliteti dela tako drame kot opere. Pričeli smo graditi nov razstveni salon Rotovž. Skratka, menim, da smo tudi na kulturnem področju dosegli bistven pozitivni premik.

Katedra: Kako ocenjujete sodelovanje občinskih organizacij ZK in ZSM v Mariboru z istimi organizacijami na mariborski univerzi?

Florjančič: Mislim, da je pri tem osnovna opredelitev cilja, ki mora biti isti. Ko vemo, kaj vsi skupaj želimo, se vedno lahko dogovorimo, kaj bo kdo naredil in kako bomo posamezne stvari ustrezneje reševali. V nekaterih okoljih so v preteklosti prevladovali diskusije o podrejenosti in nadrejenosti, o pristojnostih univerzitetnih organizacij ipd. Pri nas v Mariboru pogovorov nismo tako zastavljali in smo iskali predvsem skupne naloge. Tako smo se z vodstvom univerze dogovorili za izdelavo razvojnih programov višjih in visokih šol, ki bodo usklajeni s programi razvoja občine in mesta Maribor. Takšno usklajeno delovanje je zelo pomembno tudi za uspešno reševanje prostor-

ske problematike študentskih domov. Lanko leto je bilo v tem smislu zelo uspešno. Dosegli smo načelni sporazum o razvoju višje tehniške šole ob njeni sedanjí lokaciji, dogovorjen je tudi že zazidalni načrt celotnega kompleksa pedagoške akademije.

O akcijski povezanosti zveze komunistov in mladinske organizacije dosti pove podatke, da je v okviru naše občinske konference ena tretjina članstva mlajša od 27 let, kar je rezultat intenzivnega sprejemanja mladih v članstvo ZK v zadnjih letih. To pomeni, da ne bi smelo biti problemov pri sodelovanju. Mislim celo, ko govorimo o mladinski organizaciji, da ni potrebno postavljati vprašanja, kako dela mladinska organizacija v občini, na univerzi ali v delovnih organizacijah, ampak kako delajo komunisti v njej. Prav zato posvečamo veliko pozornost usposabljanju mladih komunistov, da bi lahko uspešno in čimbolj odgovorno delovali skupaj z ostalimi mladimi ljudmi v mladinski organizaciji in v specializiranih organizacijah v njenem okviru.

Katedra: Ali lahko ločite posebej pomembne naloge, ki jih nameravate opraviti v bližnji prihodnosti?

Florjančič: V preteklem letu smo največ pozornosti posvetili organiziranosti po kongresih ZKS in ZKJ, ker je bilo potrebno organizacijo prilagoditi novemu statutu. S preoblikovanjem UK ZK smo imeli še najmanj problemov. Obstajajo pa še težave pri ukinjanju forumskih oblik dela (komiteji, tovarniške konference) v delovnih organizacijah in krajevnih skupnostih. Seveda pa je bilo to organizacijsko prilagajanje strukture organiziranosti zveze komunistov v občini spremljano z vsebinskim delom osnovnih organizacij in komunistov, ki so veliko prispevali doseženim rezultatom na posameznih področjih o čemer sem že govoril.

Občinska konferenca bo morala postati središče vseh dogovorov o idejnopoličnih akcijah in delovanju osnovnih organizacij in komunistov. Predvidoma naj bi občinska konferenca zasedala enkrat mesečno, glede na osnutek programa dela pa menim, da se bomo sestajali še večkrat. V bližnjem obdobju bomo govorili o gospodarjenju na stanovanjskem področju, o dosedanjem razvoju in rezultatih na področju usmerjenega izobraževanja, o raziskovalni dejavnosti kot sestavini združene-ga dela, prediskutirati pa bomo morali tudi idejna izhodišča o preoblikovanju občine. V tem preoblikovanju bomo iskali takšno strukturo, ki bo v še večji meri omogočala uresničevanje iniciative in prispevkov delovnih ljudi in občanov pri urejanju skupnih družbenih problemov.

DUŠAN NAJDIČ

Drugi intervju smo naredili s predsednikom občinske konference ZSMS Maribor tov. Dušanom Najdičem.

Katedra: Kakšen poduk so dali kongresi za konkretno akcijo občinske konference v letošnjem letu?

Najdič: Že v pripravah na X. kongres in v obdobju treh mesecev po kongresu smo prišli do zaključka, da mora biti vsaka naša akcija povezana s konkretnim družbenim problemom. Za področje dela konference mladih delavcev na primer pomeni to, našo resnično angažiranost za razreševanje obstoječih problemov v gospodarstvu. Gospodarska situacija v Mariboru nas sili v odločno politično akcijo mladih ljudi. Zveza komunistov je o njej že izdelala svoja stališča in tudi mi smo se že opredelili. Mislimo, da je prva in naša stalna naloga idejnopolično izobraževanje, ki bo seveda razvojno prilagojeno zahtevnostni stopnji dijaka, študenta ali mladega delavca. Vpliv mladih v samoupravnih organih je kljub zadovoljivi procentualni zastopanosti še vedno premajhen.

Katedra: Glede na to, da izvaja takšno idejnopolično izobraževanje vsaka družbenopolitična organizacija, šola ali delovna organizacija sama za sebe, se pojavlja vprašanje glede uspešnosti tako zastavljenega sistema izobraževanja glede na številčno omejenost strokovnih kadrov. Kako se do tega opredeljuje občinska konferenca ZSMS?

Najdič: Omenjeno tolmačenje je dokaj realno. Iz izkušenj vemo, da se nam od povprečno 70 slušateljev te šole niti 10 % ne vključi nazaj v delo mladinske organizacije, čeprav smo mi pobudniki takšnega izobraževanja. Ta procent je prav gotovo majhen in je v veliki meri posledica nenačrtnega kadrovanja osnovnih organizacij. Žal mi razen evidence nimamo nikakršnega vpogleda v nadaljnje kadrovanje teh ljudi.

Katedra: Kakšna je dejanska akcijska zmoglost občinske konference (tako z vidika profesionalne zasedbe kot z vidika kvalitete posameznih predsedstev)?

Najdič: Mislim, da smo v tem močno ovirani. Združujemo preko 40.000 mladih, ki so organizirani v nekaj več kot 400 osnovnih organizacijah. Pet ljudi nas dela profesionalno in tudi člani posameznih predsedstev (konference mladih delavcev, konference mladih v izobraževanju, konference mladih v krajevnih skupnostih) so zelo aktivni, vendar smo dostikrat v težki situaciji. Ob tem seveda

razmišljamo o bodoči reorganizaciji sedanje mariborske občine na pet manjših občin. Zato že sedaj poizkušamo načrtno kadrovati zlasti v tistih krajevnih skupnostih, na področju katerih bodo potem organizirane nove občine, da bi bil prehod ob tem preoblikovanju čim uspešnejši.

Katedra: Kakšne konkretne akcije pripravljate za naslednje mesece?

Najdič: Posebno pozornost bomo posvetili stanovanjski problematiki. Vemo, da ne dosegamo predvidene rasti v gradnji stanovanj in da to najmočneje prizadeva številne mlade družine, ki bodo zastonj iskale poti iz stanovanjske stiske.

Drug večji problem, ki se mu bomo posebej posvetili, se nanaša na predmetnike srednjih šol, posebej še na zasnovno predmeta temelji marksizma z osnovami samoupravljanja.

Proučiti želimo problem počitniške prakse, ki je v dosedaj poznani obliki zelo sporna tako za dijake kot za študente. Pri tem se želimo povezati z VEKŠ in višjo pravno šolo, da bi dobili tudi teoretični pristop k stvari. Pogledati bi si morali pravne akte v delovnih organizacijah pa tudi na šolah bi morali ugotoviti pomanjkljivosti v pristopu do počitniške prakse. O tem nameravamo organizirati posebno problemsko konferenco.

Pripravljati se bomo začeli tudi na nekatere manifestativne akcije. V program manifestacij v mesecu mladosti bomo prvič vključili aprilsko-majske študentske prireditve. Vključili se bomo tudi v praznovanje ob obletnici prihoda XIV. divizije na Štajersko pa v zvezno manifestacijo ob pedesetletnici smrti Đure Đakovića in Nikole Hečimovića. Tako kot vsako pomlad nas bodo takšne manifestacije ovirale pri ostalem delu.

Zelo pomembna naloga nas čaka v pripravi lokalne delovne akcije, ki smo jo uspeli vključiti v resolucijo za letošnje leto, za izgradnjo vodovoda v obmejnih krajevnih skupnostih. Na akciji, ki naj bi trajala tri mesece (celo poletje), bo v posamezni izmeni sodelovalo od 60 do 80 brigadirjev. Za popularizacijo akcije bomo 1. aprila organizirali teden mladinskih delovnih akcij (predvajanje filmov o MDA, pogovori z veterani ipd.). Ob vseh teh „mladinskih“ akcijah pa ne bomo pozabili na širšo družbeno problematiko. Zavezali smo se, da bomo načrtno spremljali pripravo in sprejemanje sistemskih zakonov. Dovolj bo, če bomo uspeli pojasniti vsaj osnovno idejo sprejetih zakonov. Pri tem se bomo poleg razprav na področnih konferencah poslužili tudi tribune ali okrogle mize kot metode dela. Tudi takšen način bo za razprave o zakonih lahko dovolj uspešen.

DELEGATSKI SISTEM NA

1. DELEGATSKI SISTEM KOT MEHANIZEM SOCIALISTIČNE SAMOUPRAVNE DRUŽBE

Vprašanje usklajevanja splošnih interesov z družbenimi je obenem vprašanje, kako uveljaviti družbeno lastnino kot oblast vseh, da se ne bi uveljavili parcialni ozki monopolistični interesi. Odgovor je delegatski sistem kot mehanizem, v katerem ima vsak posameznik možnost z navodili delegatom vplivati na vsa bistvena dogajanja v družbi. S tem ima prvič v zgodovini možnost celovito, ne le delno (ne le v višini neto osebnih dohodkov, ampak v višini celotnega prihodka in dohodka) vplivati na svoje življenjske razmere. Gre torej za najširši parlament, ki začenja in končuje pri posamezniku, ki tako uveljavlja:

- temeljni del svojih interesov prek skupščin občin, republik in federacije, sestavljenih iz delegatov temeljnih delegacij namesto iz majhnega števila odbornikov in poslancev, ki jih državna uprava ali drugi potencialni monopolisti laže obvladajo;

- druge raznolike interese prek skupščin samoupravnih interesnih skupnosti za različna področja družbenih dejavnosti (pokojninsko, invalidsko, zdravstveno, otroško, socialno varstvo, kultura, telesna kultura ipd.)

Začenja se pri posamezniku, ki skupno z drugimi iz istega okolja (KS, TOZD) voli delegate in jim daje navodila za njihovo delo.

Končuje se zopet pri posamezniku, ker je delegat tudi on. Če ni, mu je njegov delegat dolžan poročati, vsi skupaj pa moramo potem tudi ureničevati dogovorjena skupna stališča in sklepe.

1.1. Vloga ZK in drugih družbenopolitičnih organizacij v delegatskem sistemu

Vloga ZK in drugih DPO je v oblikovanju miselnosti ljudi, v oblikovanju vizije razvoja. Toda ne z ukazovanjem, ampak z argumenti v enakopravni razpravi s tistimi, ki niso člani DPO (pa vendar imajo tudi svoje interese in polno pravico do njih) ali pa so še sorazmerno pasivni člani DPO.

Ker vse pripravljajo in izvajajo ljudje, je seveda pomemben del odgovornosti ZK (še zlasti pa SZDL kot skupne fronte vseh in sindikata kot množične družbenopolitične organizacije delavcev, to je najširše večine družbe), tudi v skrbi, kdo naj opravlja določene delovne dolžnosti. O tem seveda ne sme pripravljati sklepov ali celo direktiv, ampak samo predloge in priporočila. Samoupravni organi so torej organi, ki na osnovi dogovarjanja delegatov odločajo, medtem ko DPO tega ne morejo, razen znotraj organizacij samih.

2. RAZVOJ VISOKEGA ŠOLSTVA V MARIBORU

Ob prizadevanjih za reformo visokega šolstva, da bi se zmanjšala njegova izoliranost in monopolnost do gospodarstva in družbe, se je porodila misel o spremembi vrstnega reda teoretičnih in aplikativnih predmetov in o stopnjevanju študija.

Ta prizadevanja je izpolnila 1959. leta zamisel o višji šoli za komercialne kadre, zakon o njej in odlok izvršnega sveta skupščine, da bodo v Mariboru 1969. leta višja tehnična, višja agronomska, višja stomatološka, višja pravna šola; 1961 pedagoška akademija (kot visoka, ki začasno dela samo na prvi stopnji). Višja stomatološka šola je bila ukinjena, ostale pa so delno prerastle na raven dvostopenjskih visokih šol (VTS in VEKS, ki ima že doktorski študij) ali pa so v tem procesu (VPS) že sedaj ali v perspektivi (VAS, PA).

Leta 1961 formirano združenje visokošolskih zavodov je bilo preoblikovano 1975 v univerzo, ki so jo ustanovile s samoupravnim sporazumom omenjene šole in visoka šola za organizacijo dela Kranj. Torej prva univerza, ki ni bila ustanovljena z zakonom.

Že v prvem svetu združenja in tudi vseh šol so bili uporabniki učitelji in študenti, predsednik pa iz vrst uporabnikov (zametek današnjega tripartitnega sistema).

2.1. Značilnosti univerze v Mariboru

Prva pomembna značilnost univerze v Mariboru je, da je vsa leta precejšen delež študentov ob delu, ki so samoupravno organizirani v sekcijah in centrih s skupnimi organi. Redni študenti v prvih generacijah so bili pogosto kadrovani (predhodnik današnje zamisli o študiju iz dela). Oddelki za redni študij VTS, PA, VEKS v Celju in VEKS v Kopru v pripravi, pa tudi VTS in PA v Murski Soboti pomenijo poleg centrov za izredni študij nadaljnje približevanje šol krajem, kjer so potrebe po njih, in policentrični razvoj visokega šolstva.

Danes je možnih v Mariboru okoli 40 različnih specializacij študija.

Upravljanje univerze v Mariboru je dosledno tripartitno delegacijsko upravljanje; vse šole in tudi študentski domovi imajo svete iz delegacij delavcev študentov in uporabnikov. Povsod je tudi študent prodekan, študent prorektor pa je bil prvi v Sloveniji na mariborski univerzi.

Študenti so dokaj enakomerno zastopani z vseh območij Slovenije. Območna razporejenost je dosti bolj enakomerna kot v Ljubljani, torej je univerza v Mariboru tipična slovenska, ne lokalna univerza.

V jugoslovansko univerzitetno življenje se je vključila kot član Skupnosti univerz Jugoslavije s sedežem v Beogradu; prav tako je članica Mednarodnega združenja univerz (AIU) s sedežem v Parizu. Vključena je tudi v stalno konferenco rektorjev in prorektorjev (CRE) s sedežem v Ženevi.

3. SAMOUPRAVNA ORGANIZIRANOST UNIVERZE V MARIBORU

3.1. Samoupravni organi univerze

3.1.1. Svet univerze

Šteje 27 članov, sestavljajo ga delegati: 6 študentov, 6 delavcev in 15 uporabnikov. Vsaka visokošolska delovna organizacija izvoli v svet po dva delegata: enega študenta in enega delavca. Uporabniki pa so delegirani v skladu s samoupravnimi sporazumi. Študenti in delavci volijo in odpokličejo svoje delegate neposredno. Mandatna doba je dve leti. Svet univerze ima za proučevanje posameznih vprašanj in za izdelavo predlogov s svojega delovnega področja komisije in druga delovna telesa.

3.1.2. Samoupravna delavska kontrola

Opravlja jo delavci, študenti in uporabniki neposredno preko delegatov delavcev, študentov in v svetu univerze in po odboru samoupravne delavske kontrole. Člane odbora neposredno volijo delavci in študenti VDO, in to vsaka VDO po enega študenta in delavca.

3.1.3. Habilitacijska komisija

Naloga habilitacijske komisije je, da pred nazivi izvolitev visokošolskih učiteljev, znanstvenih delavcev in sodelavcev daje mnenje svetu VDO oz. VTOZD o tem, ali so izpolnjena z zakonom določena merila za izvolitev v naziv.

Habilitacijska komisija šteje 15 članov. Le 10 jih izvoli svet univerze na predlog SZDL iz vrst visokošolskih in drugih znanstvenih, strokovnih in javnih delavcev ter študentov, 5 pa jih imenuje izvršni svet skupščine SRS.

3.1.4. Delovna skupnost univerze

opravlja strokovna, organizacijska, finančna, administrativno-tehnična in druga opravila.

3.2. Odločanje in samoupravni organi

Študentje lahko odločajo na dva načina: neposredno na zborih študentov ali z referendumom ter prek svojih delegatov VDO v samoupravnih organih in organih univerze. O tem pravi zakon o visokem šolstvu v 85. členu tako: „Samoupravljanje v visokošolskih temeljnih organizacijah uresničujejo delavci in študenti na zborih delavcev, v zborih študentov, z referendumom in z drugimi oblikami osebnega izjavljanja, po delegatih v svetu in z nadzorstvom nad delom organov in služb visokošolske temeljne organizacije. Delegati uporabnikov sodelujejo pri upravljanju in soodločajo v svetu in njegovih delovnih telesih.“

Osnovni samoupravni organ VDO je svet, v katerem delegati delavcev (učiteljev), študentov in uporabnikov soodločajo o vseh bistvenih vprašanjih. Pri tem je pomembno to, da vsaka skupina delegatov glasuje posebej in je sklep sprejet le, če je zanj glasovala večina delegatov vsake posamezne skupine, tj. večina učiteljev, večina študentov in večina uporabnikov. Na ta način je onemogočeno preglasovanje ene skupine nad drugo in tako je zagotovljen enakopraven vpliv vseh treh partnerjev.

Svet VDO izvaja svoje naloge prek svojih delovnih teles, v katerih so prav tako zastopani enakovredno učitelji, študentje pa tudi uporabniki. Kot VDO ima tudi univerza svoj svet, izvršilne organe in različne komisije, v katerih je prav tako zagotovljen vpliv študentov.

Na univerzi v Mariboru je poleg tega tudi s statutom določeno, da ima univerza dva prorektorja, eden mora biti iz vrst študentov (statut univerze v Mariboru, 41. člen), na VDO, vključenih v univerzo v Mariboru, pa so študentje tudi prodekan. Študentje neposredno odločajo v svetu letnika, na zborih študentov, ki so lahko sklicani po letnikih, smereh študija, oddelkih, za celotno VDO ipd. Na teh zborih lahko vsak študent zahteva, samostojno zastopa, zahteva pojasnila, daje pripombe in predloge. Na zborih študentov se tudi volijo študentski delegati v svet VDO in druge samoupravne organe na VDO in univerzi. Vpliv študentov je zagotovljen tudi z njihovim delovanjem v samoupravni delavski kontroli ter splošnih in temeljnih delegacijah za družbenopolitične skupnosti in samoupravne interesne skupnosti.

UNIVERZI V MARIBORU

3.3. Trije udeleženci v samoupravnem sistemu visokega šolstva

Ustava in zakon o visokem šolstvu ter iz njiju izpeljani statuti univerz in VDO torej določajo za nosilce samoupravnih pravic in dolžnosti v VDO tri partnerje: delavce, študente in uporabnike. Med temi tremi partnerji pa je razlika v obsegu samoupravnih pravic in dolžnosti ter v njihovem položaju v visokem šolstvu.

Največji obseg pravic in dolžnosti imajo v VDO učitelji — soddoločajo v vseh vprašanih, ki se tičejo delovanja VDO, v nekaterih celo brez sodelovanja obeh drugih partnerjev.

To so ti. neodtujljive pravice delavcev v visokem šolstvu (vprašanja, ki se tičejo medsebojnih razmerij delavcev v združenem delu ter o delitvi sredstev za osebno in skupno porabo).

Študentje prav tako soddoločajo o vseh vprašanih delovanja, razen zgoraj imenovanih neodtujljivih pravic delavcev, medtem ko uporabniki soddoločajo samo v svetu VDO in njegovih delovnih telesih, in še to samo pri nekaterih vprašanih, ki jih zakon o visokem šolstvu podrobneje našteva.

Učitelji in študentje pa določene probleme sami urejajo. To so zlasti področja vzgoje in izobraževanja, kot določanje izpitnih rokov, urnika, načina preverjanja znanja ipd.

3.4. Organiziranost študentov

Povsem razumljivo je, da morajo biti študentje organizirani na univerzi na neki način, da bi mogli znotraj organizacije in z njeno pomočjo reševati svoje in širše družbene probleme. Do leta 1974 so bili slovenski študentje povezani v skupnost študentov, ki je bila sestavni del zveze študentov Jugoslavije; po letu 1974, ki sta se na skupnem kongresu zveza študentov Jugoslavije in zveza mladine Jugoslavije združili v enotno organizacijo — zvezo socialistične mladine Jugoslavije, pa so slovenski študentje povezani v univerzitetni konferenci ZSMS v Ljubljani in Mariboru, ki sta v sklopu ZSMS.

3.5. Zakonska podlaga študentskega samoupravljanja

Ze sam nastanek univerze je povezan z neke vrste študentsko samoupravo, na jugoslovanskih univerzah pa pomeni prelomnico leto 1952, ko so študentje dobili svoje prve predstavnike v upravnih organih.

Pristojnosti študentov pa so se postopoma razširile (v upravljanju), sedanjost podlaga pa jim daje ustava SRS, ki v 55. členu pravi, da „vzgojno izobraževalne organizacije upravljajo delavci teh organizacij skupaj z učenci oz. študenti“, ter da je sodelovanje v „vzgojno izobraževalnem procesu podlaga samoupravnih pravic in dolžnosti v tem procesu in oblika samoupravnega odločanja“.

Ustavna določila so podrobno obdelana v zakonu o visokem šolstvu, ki v 84. členu pravi:

„Visokošolske in temeljne in delovne organizacije, skupnosti in univerze upravljajo delavci teh organizacij skupaj s študenti, v zadevah skupnega družbenega pomena, določenih s tem zakonom, pa enakopravno sodelujejo pri upravljanju, soddoločajo delegati soustanoviteljev, zainteresiranih organizacij združenega dela, organov družbenopolitičnih skupnosti in družbenopolitičnih organizacij ter drugih uporabnikov v skladu s samoupravnimi sporazumi in statuti visokošolskih temeljnih in delovnih organizacij, skupnosti in univerz ter s tem zakonom.“

4. OCENA DELOVANJA IN PROBLEMI DELEGATSKEGA SISTEMA NA UNIVERZI V MARIBORU.

4.1. Slaba informiranost

Menim, da so študentje delegati premalo seznanjeni z delegatskim sistemom in vlogo ter odgovornostjo delegatov in samoupravno organiziranostjo VDO ter univerze v Mariboru. Mnogokrat se v raznih delegacijah študentov kaže neodgovoren in pasiven odnos do zastopanja študentske delegacije. Eden izmed vzrokov za tako stanje je gotovo slaba informiranost in nepoznavanje tovrstne problematike.

4.2. Kadrovska politika

Prepogoste so kadrovske spremembe v delegacijah študentov. Družbenopolitične organizacije na univerzi morajo imeti večjo vlogo pri evidentiranju kandidatov. Potencialne kandidate je treba pred izvolitvijo izobraževati, jih seznaniti z informacijami, ki so osnova za dobro delovanje delegatskega sistema. Predkandidacijski postopki so večkrat stihijno izvedeni.

Delegati bi se morali zavedati odgovornosti do sredine, ki jih je izvolila pri tem pa mora imeti tudi sredina (baza) svojo odgovornost (zahtevati bi morala poročila delegatov, kako opravljajo svoje delo itd.) Ne pa da teče reka dogajanj mimo molčeče množice. Nekaj uspehov smo nedvomno dosegli, predvsem redni študentje.

4.3. Tripartitnost

Kaj pa študentje ob delu, ki jih je po številu dvakrat več kot rednih študentov? Ti so minimalno ali pa nič udeleženi v samoupravnem odločanju in kreiranju politike izobraževanja.

Problem izhaja iz samega zakonsko opredeljenega položaja v visokem šolstvu — namreč tripartitnosti in s tem načela enakopravne udeležbe v odločanju vseh treh partnerjev. Pri učiteljih je stvar še dokaj jasna, zamegli se pri študentih, ki imajo nedefiniran položaj, s tem da študij ni delo in študent ne delavec, pa je tako tudi osnova, na kateri temelje njihove samoupravne pravice in dolžnosti, nedefinirana. Zakon jo opredeljuje kot uspešnost v vzgojno izobraževalnem procesu (ki pa ni odvisen le od študentov, temveč v enaki meri tudi od učiteljev).

Nerazčiščen je tudi položaj študentov ob delu, pri katerih je zelo oteženo enakopravno sodelovanje v samoupravnih organih kljub poskusom organiziranosti po centrih izrednega študija. Številčna primerjava rednih študentov, študentov ob delu in učiteljev (na VEKS 1500:3500:150) in pogled na samoupravno organiziranost nam pokaže, da je o enakopravni udeležbi teh treh subjektov težko govoriti.

Pri študentih ob delu je še dodaten problem, ker se pojavljajo dejansko v dvojni vlogi: kot študenti in uporabniki, ne glede na to, da se tam, kjer so zastopani v samoupravnih organih, ponavadi odločajo kot posamezniki in ne kot delegati.

Ustrezno bo treba organizirati tudi uporabnike in njihovo bazo, če hočemo zagotoviti dejanski vpliv in povezanost visokega šolstva in združenega dela, saj njihova sedanja aktivnost na sejah trikrat ali štirikrat letno tega ne zagotavlja.

4.4. Vzgojno izobraževalni proces

Treba bo opozoriti, da dialog ne bo mogoč, če ne bomo v temeljih spremenili gledanja na vzgojno izobraževalni proces, ki so ga doslej obravnavali zgolj kot oblikovanje predavanj in vaj ter opravljanje izpitov. Nekje daleč zunaj tega procesa pa tečeta samoupravni in obšudijski proces ter proces znanstvenoraziskovalnega dela, največkrat brez vsake povezave z vzgojno izobraževalnim procesom, kakor ga pojmujejo danes.

Če pa hočemo zadostiti smotrom visokega šolstva, ki naj vzgaja celovito osebnost, bomo morali tudi vzgojno izobraževalni proces širše in bolj kompleksno obravnavati ter vanj vključiti kot sestavni del tako samoupravno znanstvenoraziskovalno kot tudi obšudijsko dejavnost. Učiteljem bo moralo postati jasno, da so poleg strokovnega znanja dolžni študentom dati tudi samoupravno znanje. In to ne samo učitelji, ki svojo učno stvarino neposredno navezujejo na področje samoupravljanja, pač pa vsi — tudi fiziki in matematiki.

Ne v teoriji, ampak v skupni samoupravni aktivnosti učiteljev in študentov.

5. KAKO ODPRAVITI SLABOSTI

5.1. Seminarji za delegate

Do sedaj smo izpeljali nekaj seminarjev za študentske delegate, na katerih so se lahko seznanili z osnovnimi prvinami samoupravljanja in nalogami, ki stoje pred njimi. Takšni seminarji so prav gotovo potrebni in dobrodošli, a žal sami ne zadostujejo. Študij samoupravljanja mora biti permanenten, zanj ne more zadostovati nekaj predavanj enkrat na leto. Poleg tega pa morajo biti o samoupravljanju poučeni vsi študentje, ne le peščica študentskih delegatov, pa bo zato moralo postati usposabljanje delegatov in študentov samoupravljalcev vsakdanja praksa v vzgojno izobraževalnem procesu.

5.2. Vrednotenje dela delegatov

Razumljivo pa je, da bistvenega premika v tej smeri ne bomo napravili vse dotlej, dokler bo pojem „dober študent“ zajemal samo tiste študente, ki imajo dobre ocene v indeksu, a so povsem nezainteresirani tako za družbena kot visokošolska dogajanja in dokler bodo tisti študentje, ki se družbenopolitično, samoupravno ali obšudijsko udeležujejo, vrednoteni samo po izpitih, ne pa tudi po samoupravni, znanstvenoraziskovalni ali obšudijski dejavnosti.

Da se bo ta slabost spremenila je bilo na seminarju UK ZSMS pred kratkim sklenjeno (to podpirajo tudi ostale DPO — torej ni razloga, da bi sklep ne bil sprejet), da je potrebno ocenjevati delo študentov tudi na družbenopolitičnem področju in oceno vpisovati v indeks. Da bi stvar čim bolj potekala, pa je seveda potrebno izdelati še primerne kriterije.

Samoupravni demokratični odnosi niso stroj, v katerega vržiš kovane in dobiš želeno; to je aktivnost, zanimanje, znanje in revolucijo v vsakem in vseh.

Danica Cmrečnjak

Marjan Remec
skladbeni slikar
62000 Maribor
maistrova 32

v mariboru, 10.1.1979

UREDNIŠTVO KATEDRE
Kulturna redakcija

Z zanimanjem sem prebral obširnejši članek v Katedri pod naslovom 'AVLA - OBČINSKO DETE?', ki je bil opremljen s prav posrečeno fotografijo. Vendar moram objektivnosti v prid opozoriti uredništvo na neljubo napako, ki se je novinarki Tanji prikradla v zadnji odstavek omenjenega članka, kjer piše: "Na tem področju smo poskušali marsikaj storiti, vendar takšni situaciji botrujejo /tudi/ individualni spori npr. med Prosenčev in Vetrihovo. Tudi mene zdaj nihče več ne posluša." Tej izjavi se moram odreči iz preprostega razloga: NI MOJA. Uredništvo Katedre v smislu dobrih sosedskih odnosov in v izogib nepredvidenim posledicam naprošam, da v naslednji številki na dovolj vidnem mestu /ni treba, da je naslovnica/ objavi tale popravek. Prav tovariško vas pozdravljam!

Marjan Remec

POJASNILO

V zadnji številki Katedre (št. 6, letnik XIX, str. 5) smo objavili tekst pod naslovom AVLA - občinsko dete, ki ga je napisala naša stalna sodelavka Tatjana Kušar. Ko smo na sestanku uredniškega odbora diskutirali o tem tekstu, smo menili, da moramo k izjavi tovariša Remca, zapisani v omenjenem tekstu, dati tudi svoj komentar. Zavedali smo se, da moramo v imenu objektivnosti poiskati informacije tudi na drugi strani. Zaradi časovne omejenosti in, priznati moramo, da tudi površnosti, smo omenjenemu sestavku dodali samo tale komentar: Vprašamo se, če se spori rešujejo samo skozi financiranje in ali individualni spori morejo odločilno vplivati na delo družbene ustanove?

Zaradi nenamerne napake ta komentar ni bil objavljen. O pismu tovariša Remca pa menimo, da je dobro, ker se je odrekel v tekstu citirane izjave, toda ne iz razloga, ker ne bi bila njegova. Niti naša sodelavka niti mi val nimamo nikakršnih posebnih interesov, da bi potverjali izjave kogarkoli, pa tudi Remčevih ne. Zato imamo sporno izjavo za avtentično.

Z namenom objektivnega informiranja bomo v tej in naslednjih številkah objavljali tekste o drugih razstaviščih, da bi na koncu naredili neki pregled splošne problematike, poskušali pa bomo dobiti tudi informacije iz zveze kulturnih organizacij in kulturne skupnosti.

Uredništvo

SALON AMATERJEV SEVEROVZHODNE SLOVENIJE

(Visoka tehniška šola - Maribor)

V šolskem letu 1978/79 je z odhodom tov. Silvija Popoviča, ki je vodil Salon sodobnih umetnosti na VDO VTŠ, le-ta sprejela svoje ime. Imenuje se Salon amaterjev severovzhodne Slovenije. Salon je odprtega značaja, namenjen razstavam amaterjev. V želji, da bi spodbudili kulturno dejavnost in vzgojo študentov in delavcev ter zagotovili strokovno razstavno dejavnost, je VTŠ sklenila sporazum z umetnostno galerijo. Galerija se je obvezala sodelovati pri izdelavi kataloga razstav, dajati strokovne ocene ob njihovih otvoritvah in recenzije razstav za objave v tisku in drugih sredstvih javnega obveščanja. V sporazumu (ki še ni podpisan) se bosta umetnostna galerija in VTŠ posebej dogovorila za kritje stroškov.

Salon amaterjev severovzhodne Slovenije do zdaj še ni upravičil svojega obstoja, zato je toliko bolj razveseljivo dejstvo, da bo v februarju otvoritev razstave tov. Kozelja, ki bo predstavil 36 akvarelov z motivi Štajerske, Prekmurja in Primorske. Naslednjo razstavo pa nameravajo realizirati v aprilu ob 20. obletnici šole. Razstavljali bodo študentje in profesorji VTŠ.

Zaradi novih članov v upravnem odboru, ki Salon vodi, se mlado vodstvo spoprijema s težavami povezanosti, organizacije in informiranja. Pomembno se trudijo vzpostaviti sodelovanje z Avlo. Prodekan-študent tov. Čakarun upa, da bo sodelovanje z umetnostno galerijo kmalu prineslo pozitivne rezultate in povrnilo razstaviščnemu prostoru njegovo nekdanjo dejavnost.

Tanja Kušar

KULTURNA (NE) DEJAVNOST

Pričujoči pregled MKUD (Mladinsko kulturno umetniško društvo) in kulturnih komisij na mariborskih visokih in srednjih šolah nima namena prikazovati finančnega stanja le-teh, temveč se zgolj omejuje na opisovanje dejavnosti dijaške in študentske kulture. Podatki so splošnega značaja in temeljijo na izjavah predsednic (predsednika kulture še nisem izsledil) kulturnih organizacij. Kulturna (ne)dejavnost je porazna, kar priznavajo tudi vodilni kulturniki, hkrati pa takšno stanje zagovarjajo z nezainteresirano dijakov in študentov. Kaj pa če je krivo vodstvo, sicer pa naj si bralec ustvari svoje mnenje...

Pregled kulturnih organizacij bo izšel v dveh, mogoče tudi v treh nadaljevanjih, kar je pač odvisno od...

I. gimnazija - MKUD Franjo Crnek

V okviru MKUD na prvi gimnaziji deluje 5 (pet) sekcij:

1. Baletna skupina RA
2. Dramska sekcija
3. Literarna sekcija
4. Foto sekcija
5. Filmska sekcija

ad 1. Baletno skupino RA sestavlja 15 (petnajst) plesalk, ki se glede na ostale člane MKUD še najbolj aktivno ukvarjajo s kulturo. Dekleta so nastopala na JAZZ večerih na gimnaziji Miloša Zidanška, na

Elektrogospodarskem šolskem centru, v Radgoni (Avstrija)...., sedaj pa se pripravljajo za nastop v Szombathelyju...

ad 2. Dramska sekcija v glavnem pripravlja programe za proslave, se aktivno udeležuje Naše besede...

V dramski sekciji so še najbolj aktivni dijaki prvih letnikov, medtem ko je zainteresiranost višjih letnikov minimalna.

ad 3. Literarna sekcija pripravlja glasilo dijakov prve gimnazije Mlada misel in prav tako kot dramska sekcija pripravlja proslave. Žal pa je tudi tukaj prisotna nezainteresiranost.

ad 4. Foto sekcija pripravlja skupinsko razstavo v mladinskem razstavišču AVLA, to je pa tudi vse, kar so do sedaj naredili...

ad 5. Filmska sekcija je dokaj mlada, vendar je že na začetku pokazala, da je pripravljena delati, saj je prav ona pobudnik mariborske Filmske scene.

VEKŠ — Kulturna komisija

Na VEKŠ je, tako kot tudi drugod, največji problem prostor za kulturne dejavnosti. Prostor so sicer sedaj dobili, vendar prepozno, saj je večina študentov med čakanjem obupala in obesila kulturo na klin.

„Kulturniki“ so do sedaj pripravili razstavo fotografij ob devetem kongresu ZSS in program brucovanja... in nič več.

V prihodnjem obdobju pa nameravajo organizirati literarne večere (enkrat na mesec), razstave fotografij in likovnih del, za konec februarja pa pripravljajo projekcijo diafilmov (Mišo Hochstätter), ki bo povezana s poezijo Miša Benlevija... Vse lepo, če bo res.

Zdravstvena šola — Jaga Polak

V okviru MKUD delujeta dve sekciji:

1. Literarna sekcija
2. Glasbena sekcija

ad 1. Literarna sekcija v glavnem pripravlja proslave, medtem ko so ostale dejavnosti povezane s kulturo (literatura, recitacija...) minimalne.

ad 2. Glasbena sekcija se ukvarja s pripravljanjem glasbenih večerov, ki so namenjeni mladim avtorjem zdravstvene šole, v novejšem času pa tudi dijakom prve gimnazije.

V planu imajo ustanovitev dramske sekcije, ki pa je, kakor tudi ostale nastajajoče sekcije, odvisna od „referenduma“ oz. ankete.

Na šoli je prisotna velika nezainteresiranost, kar pa odgovorni opravičujejo s prenatrpanim šolskim urnikom, prostorskimi težavami in, kot sami priznavajo, s slabo organizacijo.

Gimnazija Miloša Zidanška — MKUD Ivan Cankar

Na gimnaziji deluje 6 (šest) sekcij:

1. Dramska sekcija
2. Literarna sekcija
3. Recitacijski krožek
4. Foto sekcija
5. Filmska sekcija
6. Pevski zbor in glasbena sekcija

ad 1. Ustanovili so lastno kabaretno gledališče, ki je do sedaj pripravilo dve kabaretni predstavi: Supermarket in Preprih 79. Poleg kabareta pa vadijo tudi Ionescovo Plešasto pevko.

ad 2. Sekcija pripravlja literarne večere in tedensko branje del mladih avtorjev (dijakov gimnazije).

ad 3. Glavna dejavnost, recitacijskega krožka je pripravljanje proslav, pripravili pa so tudi večer afriške poezije.

ad 4. Pripravljajo razstave fotografskih in likovnih del dijakov gimnazije, ob tem pa izbirajo fotografijo tedna.

ad 5. Filmska sekcija snema film, vendar pa zaradi finančnih problemov film še nekaj časa ne bo gotov.

ad 6. Pevski zbor sodeluje na občinskih in republiških pevskih revijah in v glavnem na vseh proslavah na šoli.

Na gimnaziji so pripravili kulturni teden (4.—8. 12. 1978), zaradi uspešnosti le-tega (prvega) pa pripravljajo že naslednjega (okoli 25. maja)

Zainteresiranost dijakov gimnazije je glede na ostale srednje in visoke šole v Mariboru večja, kar pa je posledica večje kulturne propagande in uspehov posameznih sekcij.

VTŠ

V okviru kulture na VTŠ delujejo kulturne komisije posameznih VTOZD (gradbeništvo, kemija, tekstil, elektro, strojna). Eni bolj, drugi manj uspešno. Še najbolj je aktivna VTOZD Strojna tekstil, ki je do sedaj pripravila proslavo ob dnevu republike in program ob novem letu. Izdajajo tudi interno glasilo Stroteks. V aprilu se bodo udeležili Mašiniade, za katero pripravljajo tudi kulturni program. Na VTOZD gradbeništvo je glavna kulturna usmeritev urejanje internega glasila Gradbinec, enako je tudi na VTOZD kemija, samo da se glasilo imenuje Radikal...

Če bo ostalo samo pri glasilih, bo naslednje obdobje še bolj kulturno žalostno kot sedanje.

IZTOK JANČAR

OSEM MLADIH GRL

Oktet Miloš Zidanšek je začel delovati, ko so njegovi člani še žulili gimnazijske klopi. Beseda da besedo, ideja idejo, in pod vodstvom profesorice Jožice Ambrož se je na gimnaziji Miloša Zidanška kmalu začela formirati skupina, ki danes tvori jedro tega, pravzaprav že študentskega okteta. Ure in ure vaj, utrjevanje melodičnega čuta je pripeljalo sicer nešolane glasove do visoke stopnje pevske in glasbene umetnosti. Temu je v veliki meri pripomogel tudi novi umetniški vodja okteta, tovariš Stanislav Colnarič. Seveda so se srečevali s težavami, menjave članov so nekajkrat zavrlje njihovo napredovanje, toda z zanosom, s prijateljskim, ki se je utrjevalo iz dneva v dan, so tudi te za njimi.

Zatorej ni nobeno presenečenje, da je bila Unionska dvorana ob njihovem nastopu 18. januarja letos zasedena do zadnjega kotička. Koncert je tokrat organizirala Visoka tehniška šola — VTO gradbeništvo, izkupiček prireditve pa je šel v korist absolventskemu izletu. Obsežen repertoar, ki je vseboval dela vse od Jacobusa Gallusa, Jakova Gotovca in Alojza Srebotnjaka do venčkov narodnih, je s svojo skrbno izbrano skladbo o njihovem širokem potencialu oživljanja danes skorajda zapostavljene vokalne oblike glasbene umetnosti. Ob poslušanju sem imel občutek, da so se najbolj razživel prav v narodnih pesmih. Harmonija glasov je bila — kot večidel koncerta — ubrana, intervali čisti; pa četudi nisi glasbeni poznavalec, si lahko začutil, kako so te pesmi zares zapete s srcem, z že kipečo mero senzualnosti, ki jo zahteva vsako delo. Ob tem se mi je kar vsiljevala misel, da večina mladih ne pozna dovolj dobro (yzamimo najožji okvir) slovenskih narodnih pesmi, čeprav se ne branijo narodnih motivov posameznih dežel, danes tudi rock—jazz—folk skupine in jih uporabljajo v glasbenem izrazu, tako tudi pri nas npr. Sedmina, Begnagrad.

Po koncertu smo se še malo pogovorili s člani „študentskega“ okteta. Vzdevek je kot na mestu, saj je večina mladih nadaljevala po končani gimnaziji študij na univerzi. Zanimivo je, da skupina s kakovostnimi sposobnostmi ni pod okriljem nobenega društva, toda tudi občutek samostojnosti je prijeten, čeprav ima svojo ceno (organizacijo imajo v lastnih rokah).

— Vtisi s koncerta v Mariboru? Po nastopu v Ljubljani (mala dvorana Filharmonije, maloštevilno občinstvo, iz avtomobila so jim ukradli dve obleki, dva para čevljev, eno piščalko; op. p.) je bilo petje pred domačim občinstvom tudi zanje užitek. V Ljubljani jim ni šlo tako dobro, pač niso „imeli dneva“. Vsekakor je polna dvorana za vsakega nastopajočega večja spodbuda, kot majhno število obiskovalcev.

— Repertoar?

Najbolje jim vsekakor „ležijo“ narodne pesmi, toda v svoj obsežen repertoar so uvrstili tudi črnske duhovne pesmi, poskušali so še z atonalnimi deli, a pravijo, da v le-teh niso mogli najti pravega izlaza, ki naredi pesem bogato, zapeto zares z „dušo in telesom“.

— In načrti?

Že konec marca ali v začetku aprila letos bo ponoven koncert, čeprav bo do tedaj še nekaj težav z menjavo enega izmed članov, ki jih zapušča zaradi služenja vojaškega roka. Pripravljajo tudi poseben nastop, ki bo različen od dosedanjih (v prvem delu bi zapeli črnske duhovne, v drugem pa ruske narodne. Verjetno bodo nastopili tudi v okviru vsakoletnih tradicionalnih študentskih prireditve).

Igor Turčnik

DO UNIVERZITETNE KNJIGARNE JE ŠE DALEČ

V Mariboru še nimamo univerzitetne knjižarne, in to kljub temu, da je Maribor univerzitetno mesto. Zdaj ko teče že peto leto, odkar je Maribor dobil univerzo, so se seveda te potrebe še povečale. Vemo, da študentje, ki študirajo na višjih in visokih šolah, nimajo ustreznih knjižarn, kjer bi jim bila na enem mestu na voljo študijska in obštetjska literatura. Poseben problem predstavljata strokovna in marksistična literatura, ki sta razmetani po mariborskih knjižarnah brez pravega reda in povezave. Temu problemu so se posvetili v knjižarni Mladinske knjige na vogalu Partizanske in Prešernove ulice. Dejansko je bila ta knjižarna že dosedaj edina, v kateri je bilzbrana strokovna in marksistična literatura in skripta za nekatere višje šole v Mariboru. Zdaj so se v tej knjižarni odločili to dejavnost še povečati, samo knjižarno pa še razširiti. Pogovor s tov. Verdnikom nam je razkril težave, s katerimi se srečujejo. Univerzitetna knjižarna je predvsem stvar kontinuiranega dela, ki v tej knjižarni že dolgo obstaja. Sama želja in dober namen seveda nista dovolj. Knjižarna je odvisna od finančnih zmogljivosti, kajti potrebna bo razširitev, če naj knjižarna resnično služi svojemu namenu. Zanimanjza tovrstno literaturo je že zdaj veliko, in prenovljeni knjižarni, kjer bodo zbirke strokovne in marksistične literature še bolj založene in urejene, bo, tako verjamemo, še večje. Želja študentov v Mariboru je, da bi nam bila ta knjižarna čimprej na razpolago.

Lucijan Vihar

ZADNJI VALČEK PUNK, TRENUTNA MODA ALI REVOLUCIJA ROCKA?

Da ne bo pomote, to ni Veliki valček, filmana biografija slavnih Straussov, temveč posnetek poslovnega koncerta pri nas bolj ali manj znane, v ZDA pa zelo cenjene rock skupine The Band. Koncert v slavni Winterland areni v San Franciscu je bil posnet poleti leta 1976 na 24 kanalih ob pomoči stotine tehnikov, sedmih (7) direktorjev fotografije, med njimi Laszla Kovacs, in pod taktirko zelo znanega režiserja Martina Scorseseja (Taksist in New York, New York).

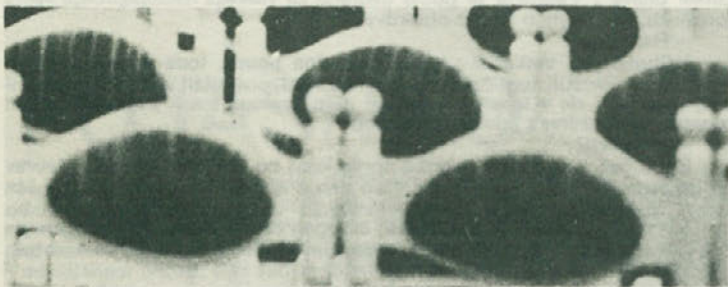
V primeru, da le malo ljubite glasbo in cenite kateregakoli izmed tu naprej naštetih, si boste gotovo šli ogledat (ko pride na naša platna) ta film. Menim namreč, da bi vsaj nekatere goste skupine The Band absolutno morali poznati in ceniti, ker so v 60. in 70. letih predstavljali (in še predstavljajo) nekaj najboljšega na različnih področjih svetovne popularne glasbe. Naj omenim le njihova imena (ker za kaj več nimam ne znanja in ne prostora na razpolago). Torej: BOB DYLAN, ERIC CLAPTON, NEIL YOUNG, RINGO STARR, RON WOOD, NEIL DIAMOND, PAUL BUTTERFIELD, VAN MORRISON, DR. JOHN, EMMYLAN HARRIS, MUDDY WATERS, THE STAPLES, RONNIE HAWKINS in JONI MITCHELL — zdí se mi, da je vrsta kar dovolj dolga, in menim, da tudi ne gre oporekati njihovim umetniškim kvaliteta ali pa vsaj popularnosti pri širokih množicah.

Ker pa ob njih nastopa še skupina The Band, ki po svoji izvajalski kvaliteti tudi sodi v sam svetovni vrh, potem vam mora biti povsem jasno, da je film po estetski in glasbeni plati nekaj vreden.

Vrstijo se pesmi „Skupine“ (skupaj 12) z izvajanjem gostov (14 pesmi), vmes pa je še nekaj recitacij in vložki iz pogovora režiserja Scorseseja s člani ansambla o vsem mogočem iz šestnajstih let njihovega skupnega nastopanja po odrih v ZDA. Človeka preseneča vsesplošna ležernost in spontanost nastopajočih v pozdrav prijateljem, ki se razhajajo, defilirajo črni in beli, Američani in Angleži. Meni osebno sta ostali nekako v najlepšem spominu izvedbi Muddyja Watersa z bluesom Mannish Poy ter Vana Morrisona, res pa je, da je bilo veliko dobrih izvedb, in samo stvar okusa je, kdo ti bo najbolj všeč. Izredno v vseh pogledih pa je samo slovo, ko fantje zaigrajo prav za to priložnost napisan Zadnji valček.

Film o tem znamenitem zadnjem koncertu skupine The Band je dokumentarec, a ni le to, temveč je ganljiva zgodba neke generacije, ki je pripovedovala svoje tožbe, radosti in hotenja skozi glasbo, pripovedovala sveto o Ameriki, tisti drugi Ameriki, ki stoji za vsem zunanjim bliščem in bogastvom.

Gasparini

TESTAMENT NI OPOROKA

Ansambel kot ansambel, skupina najstnikov, ki so dobili v roke glasbene instrumente in sedaj udarjajo po njih. Ta stavek, že tolikokrat izrečen, pa ne velja za skupino mladih fantov (povprečna starost 18 let), ki sestavljajo ansambel Testament. Res da so še mladi, vendar pa lahko ravno zaradi tega od njih pričakujemo „nekaj“, česar mariborska rock scena že dolgo ni imela.

Ansambel sestavljajo štirje fantje, ki so bolj ali manj glasbeno izobraženi:

Dragan Frangeš — kitara, vokal
Bojan Labovič — bas, vokal
Bojan Lubej — klaviature, vokal
Stanislav Vizovišek — bobni.

„Igramo to, kar zmoremo in znamo, vendar pa se držimo konceptov rocka in deloma „funky“ glasbe. Večina naših skladb, ki so delo celotne skupine, je instrumentalnih, vendar se pa tudi vokalno ne branimo. Vzornik, vsaj na začetku, nam je bila skupina The Allman Brothers Band, sedaj pa poskušamo najti svoj stil, ki se počasi tudi že razvija.“ Do sedaj so nastopali v glavnem na prireditvah, kjer je bila že postavljena skupna oprema, saj njihova lastna ni dovolj močna za večje dvorane. Igrali so na prireditvi ROCK PRIMORSKA, Dvanajst dni glasbe in prijateljstva in med študentskimi domovi v Ljubljani... V prihodnje si želijo še in še koncertov, dvignili bi radi instrumentalno kvaliteto, kupili bi si radi boljše in močnejše aparature...

Testament torej ni samo oporoka, zapuščina, ampak je tudi ansambel, ki ve, kaj hoče, in ki nam bo, če bodo vsaj še nekaj časa ostali skupaj, tudi nekaj zapustil...

Iztok Jančar

Zadnje čase se v pop rock glasbi dogajajo spremembe v glasbi sami in v pristopu do nje. Večina ljudi, ki se zanimajo za to vrsto glasbenega dogajanja ni jaso, kam tečejo tokovi moderne rock glasbe. Starejše generacije se še danes spominjajo starih dobrih časov rockandrolla ter poznejše rock glasbe.

Naj omenimo samo skupine Doors, Cream in ostale, ki niso ustvarjale samo neko novo glasbo, bila je to nekakšna revolucija v malem, kjer si je mladina ustvarila nove nazore. Tudi časi protestne pesmi so minili (tudi pri nas — Ivica Perčelj). Z boljšim standardom je prišla komercializacija tudi v glasbene sfere in nastal je disco sound.

Večina misli, da se je rock izčrpal, da ne spada več v našo komercialno dobo, kjer so revolucionarne ideje podlegle lagodnosti in blagostanju. Res je, da je kvaliteta rocka padla in da je imel rock svoj vrhunec v letih od 1966 do 1974, nakar je nastalo zatišje. Vendar je to zatišje rodilo novo usmeritev rocka, ki je dobila etiketo punk. Začetki punka segajo tri do štiri leta nazaj. Rojstni kraj punka je Velika Britanija. Punk glasba je odraz punk gibanja, česar pa tukaj ne bi obravnavali, ker je to večini ljudi tako že znano.

Na zelo spektakularen način so v slovenskih časopisih in revijah, pa tudi na radiu in TV predstavili novo obliko rock glasbe — punk. Dejstvo je, da so vsi ti članki in oddaje na amaterski in naiven način skritizirali to vrsto glasbe. No, priznati je treba, da so te kritike, čeprav na amaterski način napisane, dokaj realno ocenili začetke punk glasbe.

Vendar se je danes že izkazalo, da so kritike ostale iste, punk glasba pa je med tem časom močno napredovala. Posledice so vidne, kajti širše množice še danes nimajo pravega vpogleda v resnično vrednost punk glasbe, zahvaljujoč amaterskim in nestrokovnim kritikam.

Danes se je stanje korenito spremenilo na bolje, česar nekateri naši glasbeni kritiki še niso dojeli in kar je še huje, tudi publika ne. Najboljši dokaz za to je število prodanih plošč.

Dejstvo je, da je danes punk eden od nosilcev moderne pop-rock glasbe. Za boljši prikaz te resnice si pogledajmo skupino STRANGLERS in njihov tretji album Plack and White.

Po odličnem začetku s prvim albumom RATTUS NORVEGICUS je sledil drugi album NO MORE HEROES, pri katerem pa se niso rešili iz pasti, v katero pade večina skupin, namreč, da so poskušali uspeti z modelom prvega albuma, čeprav ga (tudi pri nas) niso ocenili kot slabega.

No, njihov tretji album PLACK and WHITE se je osvobodil te pasti. Dokaz za to je že ovitek sam, ki je enostaven in prodoren in daje slutiti, da se v njem skriva čvrsta in energična glasba. Seveda pa je bila tudi ta plošča povod številnih kritik, s katerimi nekateri avtorji takšnih sestavkov dokazujejo, da nimajo pojma o nekaterih osnovnih stvareh rocka, da o punku sploh ne govorimo. Tukaj sedaj nimamo namena, da prikažemo njihove „strokovne“ poglede na glasbo. Tistim, ki jih ta stvar zanima, pa priporočamo, da si preberejo sestavek Nenada Miletića v 756 številki Studia. Večina teh „strokovnjakov“, ki imajo pravico pisanja v javna občila, se je neke naučila, da ima punk vse melodije primitivnega izvora in da so njihovi teksti eno samo kritiziranje obstoječe družbe in ureditve.

Kdor tako misli, še nikdar ni imel v roki tretjega albuma Stranglerjev, namreč, vsakomur, ki zna brati, jet akor jasno, da se HUGH CORNEWELL na „beli strani“ albuma dotika švedske družbe in da na „črni“ Jean Miqes Burnell govori o Jukiu Mišimi, japonskem pisatelju, ki je naredil harakiri, verjetno ne iz angleških, temveč iz japonskih pobud, nadalje, melodije so daleč od linije primitivizma in da „črno in belo“ lahko napiše vsak „muzikontar“.

Nasprtno! Melodije so zelo zanimive, glasbene rešitve basista Burnella so povsem nove in sveže in z bobnarjem JETOM Blodkom tvorita zelo močno ritem sekcijo, ki je odlična podlaga za energično glasbo kitarista Hugh Cornwella. Vse to izpopolnjuje vse boljši Dave Greenfield, ki pogosto uporablja syntksizer. Za album BlackandWhite lahko mirno rečemo, da ne dokazuje samo evolucijo Stranglerjev, temveč jasno kaže na dejstvo, da punk ali novi val v rocku še ni rekel zadnje besede in da se lahko še mnogo pričakuje. Stranglerji imajo posameznike, ki so zreli za položaj, ki ga imajo, njihov pristop h glasbi je angažiran in pošten. S tem albumom so prodrli v nove, naprednejše sfere punk glasbe. Punk glasba je na dobri poti, da ne enakovredno nadaljuje rock usmeritev. Še posebej perspektiven je novi val ali, kot mu drugače pravijo, „power“ pop, katerega vodilni predstavnik danes je rock skupina THIN LIZZY. Ostale punk skupine, kot so CLASH, JAM, BOOMTOWN RATS, DARTS, še niso na zadovoljivem nivoju, kar med kritiki rojeva idejo, da je punk v zatonu. Da to ni res, dokazuje skupina BLONDIE, ki je s svojim tretjim albumom PLASTIC LETTERS posegla tudi v komercialne sfere ter dosega velike uspehe na pop lestvicah. Končna ugotovitev: punk ne more biti enakovreden rocku šestdesetih let, vendar je v današnji rock sivini gonilna sila.

Blaž Rafolt

MILADA KALEZIĆ

Milada Kalezić (25 let), gledališka igravka SLG Celje; mlada Milada, dekliska vrtavka po postavi, gledališka igravka po naravi, je v zadnjih dveh treh sezonah dosegla vidne uspehe, požela je priznanja in vsa je v umetniškem prepričanju, da gledališkost zahteva celega človeka.

Katedra: Kaj ti pomeni umetniški poklic?

Milada K.: Meni osebno pomeni voljo do življenja, pomaga mi živeti. To je vse lépo in grozno.

Katedra: In socialni status? Kakšno je vključevanje žensk v gledališče, je dovolj ženskih vlog?

Milada K.: V našem gledališču je ženskih vlog dovolj, mi smo lahko matriarhat. Mislim pa tako: vse drame brez ženskih vlog so dolgočasne, „moške drame“ so izrazito dolgočasne. Za sabo imam dve večji vlogi, ker sem v gledališču šele tri leta; v prvi sezoni sem v SLG Celje igrala Betty Parisovo v Millerjevih Salemskih čarovnicah in kravjo dekle v Brechtovem Gospod Puntili in njegov hlapec Matti; v drugi sezoni pa sem igrala naslovno vlogo v Rudiji Seliga Čarovnica iz Zgornje Davče; v tretji, letošnji sezoni igram Liso v Pindarovi odi Janeza Žmavca. Sicer pa živim tako zelo s svojim možem, gledališkim igravcem Petrom Boštjančičem, da imam tudi njegovo vlogo Mirka Topaloviča iz Jovanovičevih Maratoncev za svojo.

Katedra: Istovetiš žensko—moško? Kaj pa emancipacija v Talijinem hramu?

Milada K.: Nisem feministka, veš. Zase bom že našla svoj prostor pod soncem, nisem pa zastopnica mnenja, da naj si vsaka ženska na ta način pripori ali izbere svoj položaj — na način emancipacije. Osebnostem s moškimi igravci povsem emancipirana. Rekla sem že, da je ženska na odru zanimiva, toda ženska pa tudi prva, ki ga bo, namreč oder, zajebala, to je princip: večno žensko.

Katedra: A res? Kaj pa potlej misliš o gledališki umetnosti danes?

Milada K.: Strinjam se preprosto s Petrom Brookom, da obstaja danes gledališče zavoljo tistih, ki v njem delajo. Teksti so seveda najbolj kočljiva zadeva v teatru, kajpa preprosto zato, ker dobrih sodobnih tekstov skoraj ni, klasika pa je tveganje, ker so predstave običajno standardne.

Katedra: Če greva od dramskega besedila h gledališkosti, bi bilo zanimivo izvedeti, kakšen je odnos: dramaturg—režiser—gledališka igravka?

Milada K.: Meni je znan samo odnos režiser—igravec, ker je režiser prvi gledalec. Režiser in igravka delata skupaj, odvisna sta drug od drugega organsko, po sami naravi dela. Saj je odvisno nasploh od igravca, kako napravi vlogo: če je tak, da ga je treba voditi, je prav, da ga režiser vodi, če pa ve in zna, če je igravec osebno in samosvoji, tedaj pač delata skupaj z režiserjem enakovredno in enakopravno.

Katedra: S kakšnimi močmi pa se drži gledališče na površju? Kakšna in katera naj je prava bodočnost teatra? Se bodo vremena zjasnila?

GLEDALIŠKA HUMORESKA

Franci in Janez sta bila odlična igralca pa tudi večna tekmeča. Ko je tako Janez dobil vlogo Julija Cezarja v neki tragediji, se je Franci kar grizel od jeze. Sam je dobil le manjšo vlogo, zato je sklenil, da se bo maščeval. Kmalu je imel za to priložnost. Franci je igral Cezarjevega poveljnika konjenice. To je sicer pomembna vloga v vojni, vendar nepomembna kot scenjska epizoda. V tretjem dejanju da poveljnik konjenice Emilius Cezarju pomemben edikt, ki naj ga le-ta prebere pred vojščaki. No, Janez pa je bil lenoba. Vedel je, da lahko edikt prečita s papirja, s pergamenta, pa se ga ni potrudil naučiti na pamet.

Na reprizi pa je Emilius oz. Franci dal svojemu prijatelju namesto edikta prazen list papirja. Julij Cezar pogleda na pergament, pokuka sem pa tja in zatem prične počasi, pa ne prav prepričljivo: — Vojaki, legionarji, centurioni, tribuni... Obmolke in zopet ponovi: Vojaki, legionarji... — vse kar mu je ostalo v spominu, potem pa se znenada spomni odlične domislilice, kako bi se izvelele iz godlje, saj mu niti sufler ni mogel pomagati. Tovarši po orožju, sklikne, tu je Emilius, ki sem ga obsul z vsemi priznanji in častmi. Navaden vojak je bil, a je v kratkem času postal poveljnik rimske konjenice. To je pomembna in odgovorna dolžnost, in da bi pokazal kako globoko spoštujem njegove zasluge, mu bo v slovo in čast, da lahko prebere edikt namesto mene. Čitaj poveljnik!

Emilius, ki je le s težavo zadrževal smeh, ko je gledal v kakšne težave je spravil Cezarja, je naenkrat doživel šok. Kljub temu se je hitro znašel. Globoko se je priklonil Cezarju in s ponižnim glasom rekel: „— Mogočni Cezar, ganjen sem zaradi velikih časti, ki si mi jih poklonil, toda jaz nisem vreden, da bi prebral ta edikt. Kot navaden profesionalni vojak sem — NEPISMEN! In z odločno kretnjo vrne edikt Cezarju, ob tem pa neskončno uživa v svojem malem maščevanju.

F. Karinti

Milada K.: Nimam pojma, dejansko se mi niti ne svita.

Katedra: Od kdaj pa se potem zanimaš za gledališče?

Milada K.: Že prvič, kar sem bila v gledališču, sem se zanj zanimala; za ta način izražanja pa se zanimam, odkar vem zase; ko sem se rodila, sem že nemara recitirala Gorski vijenec, saj sem ga poslušala sicer v zibeli in v dolgih večerih.

Katedra: Kakšen je tedaj gledališki jezik igravstva?

Milada K.: To je pač ena čudna zadeva, zelo čudna, ker takle jezik govorimo samo na odru, pa nikjer drugje. Ena slovenščina je v knjigah, druga na odru, tretjo govorimo, ampak govorica je po mojem še najmanj oprijemljiva in najbolj čudna, res, ta pogovorni jezik je mešanica narečij, knjižnega jezika, šolske slovenščine, tujih izrazov, žargona itd.

Katedra: Ni bistvo le tak ali drugačen jezik, ni res? Mar nisi, gledališka igravka, po svoje tudi prosvetno pedagoška delavka? Kako vzgajaš?

Milada K.: Vzgamaj, kolikor lahko gledališče sploh vzgaja. Moja funkcija kot igravke je neločljivo povezana s tem. V kontekstu predstave pa lahko skozi vlogo povem tudi kaj svojega.

Katedra: Po tolikih tokovih gledališča (gledališče absurda, gledališče krutosti, gledališče neposrednega doživetja, neorealizem...) je treba vprašati, kje se je znašel zdaj in tukaj gledališki igravec?

Milada K.: Danes smo v stihiji. Kar se zgodi, se pripeti naključno. Obe strani — zgolj literarno ali zgolj odsko gledališče — ki zagovarjata le svoje, sta nesmiselni. Ti, ki zatrjujejo, da je bistven le tekst, kakor da je gledališče le funkcija literature, so v zmoti, tisti, ki bi radi imeli teater za vizualni spektakel, pa so v zmoti še bolj. Fantastično je, kadar je dobra dramska literatura uprizorjena z izraznimi sredstvi, ki jih ponuja čarovnija gledališča. Gledališče, mislim, ni nikoli stvar ene same zadeve, ni enostransko, ni le razumsko, ne le čustveno, ne le besedno, ne le fizično, ampak je totalno.

Katedra: Mimo tega nas zanima, ali bosta igrala skupaj z zakonskim tovarišem Petrom Boštjančičem?

Milada K.: Seveda bova. V Razumu za pod glavo Milice Novkovič. Sicer pa je težko ločiti privatno od profesionalnega, zato je vse skupaj kar težko.

Katedra: Kakšen je materialni status gledališkega igravca?

Milada K.: Od lakote zaenkrat še ne bomo pokrepali, kaj pretresljivejšega pa se nam tudi ne utegne zgoditi. Družba se mora že enkrat odločiti ali potrebuje gledališče ali ne; če ga ne, tedaj bom imela razgibalne vaje za starejše dame — korektivno ritmiko.

Katedra: Pa bi se lahko kdaj odrekla gledališču?

Milada K.: Če bi se morala, bi se lahko. Saj veš: Sve se može, kad se mora. Na živce pa mi gredo eksperimenti, moda, ko hodijo igrati po delovnih organizacijah, kajti delavec mora imeti med delom mir in mu je treba omogočiti, da si pride ogledat predstavo v teater.

Katedra: Perspektive?

Milada K.: Meglene. Edine so tiste, ko se vidim v zrcalu, kako vadim pas de deux in dikcijo.

MILO ZA ŽAJFO

ZDRAVO

REKLI SO MI NAJ.

NARISEM NEK STRIPEK

V ZVEZI S KRITIKAMI, KRITIČNOSTI.

OD TOTEMA K TABUJU

(O SLIKARSKIH KONCEPTIH DRAGA DRUŠKOVIČA ML.)

Mlajša slikarska generacija je od objektivnega sveta spet prišla k samozvesti. Bilo bi neupravičeno, ko bi iskali zgolj zgodovinsko reproduktivno smiselnost sodobnega likovnega življenja. Na svojih mejah se likovna umetnost danes igra z vizualizacijo prav tistih tokov, ki se zrcalijo hkrati v znanostih, v filozofiji in umetnostih sploh. Če pa je splošnost najširši odziv današnjega človeka, se pokaže obenem samozavedna kritičnost, izražena na vsaki likovni posebej.

Manj gre tedaj za psihološko razpravljanje o tipologiji osebnosti, ki bi klasificirala slikarski predmet introvertirano ali ekstravertirano, integracijsko ali dezintegracijsko, shizotimno ali ciklotimno, endomorfno, ektomorfno, ektomorfno, ali celo idealistično v okvirih psihoanalitične šole, da bi navsezadnje poenotila osebnost s samim slikarstvom, saj je ustvarjalnost postavljena proti osebni identifikaciji; sociodinamična razsežnost se v sodobnem slikarstvu pojavlja pararelno z oblikovanjem ZUNANJEGA okolja, v katerem se šele prepletajo biološki in sociološki dejavniki.

V slikah Draga Druškoviča ml. opažamo tedaj post-kleejevsko vizualizacijo vidnega socialnega okolja, ki se vrača v eksperimentalni pregled vizije in vizionarstva. Akvareli na smrkovem papirju, pa tudi mešana tehnika, ponujajo svojevrstno izrazno možnost, ki se kaže zlasti v ekpresivnem in barvitom raznolikem sopadu vsebine in forme. Na prvi pogled je mogoče opaziti navidezno čisto kontrastnost, čeprav gre v bistvu Druškovičevega slikarstva za poenotenje likovne, ekpresivno izražene PODOBE. Kolikor bolj je Druškovičev slikarski svet enovit v svoji barvni razcepljenosti, toliko bolj se konstruktivno približuje k primarnosti. Zato lahko trdimo, da slika Druškovič pravzaprav totemično, da svet osredišči v barvno izrazita nasprotja, da bi na ta način rušil civilizacijske tabuje. V tem smislu je Druškovičovo slikanje pravo nasprotje popartizmu, op-artu in hiper-realizmu, ki je vršilil prav zadnjih nekaj let kot slikarska šola. Prav tako za Druškovičev slikarski koncept ne bi mogli reči, da sodi morda v čisto abstrakcijo, v slikanje podoživetih konstrukcij post-facto. Narobe: med obema nasprotjema (hiperrealizmom in abstrakcijo) se vrača Drago Druškovič ml. k primarnemu človeku, ki dojame pisavo sveta v robati priliki prirode ali, drugače povedano: odpoveduje se tehnično-tehnološki civilizaciji, ki popredmetuje človeka, v slikah se ozira na prvobitno govorico slike in lika, kar pomeni: „Umetnikovo nalogo vidim v tem, da črnam iz bivanjskega položaja, iz tega izvira se prepuščam tej sili, se ji docela predajam, ostajam sam, barva in oblika, dokler ne pride „tukaj“ do stanja višjega reda in skladnosti. Je to igra s slikarskimi sredstvi, ki nosijo sama v sebi skrivne vrednosti in pomene in so izraz nevidne resničnosti?“ (Likovnika o sebi, Drago Druškovič ml. in Heinz Goll-Santos ob razstavi v Umetnostnem paviljonu v Slovenj Gradcu, Drago Druškovič ml. in njegovo slikarstvo. Naši razgledi po svetu, št. 21, str. 631, 10. novembra 1978). Vrnitev k izvirnemu bivanjskemu položaju tedaj nanovo razkriva svet v drugačnih vidnih dispozicijah, s katerimi je mogoče hkrati razvideti jaz-tabu, izraziti drugačno, še nevidno resničnost znotraj vsega, kar je tukajšnje, skladno in neskladno, in priti s slikarskimi umetniškimi sredstvi do igre med navidezno skladno stvarnostjo in silovitim neskladjem, ki se pokaže zmeraj post-facto. Med razumnim pa intuitivnim, med realno-predmetnim in abstraktnim si išče Druškovičeva umetnost svojo lastno, izvirno pot. Na načelu takšne metode je samozavest razkrita v svoji tabujski vrednosti, to je, v prevrednotenju civilizacijskega, moderniziranega tabuja in v likovni po vizionarstvu. Umetniška vizija Draga Druškoviča ml. objektivno vseskozi ohranja totem, prvinsko simbolično in kontrastno vrednost barve, likovne ekspresionistično zastavljene konstrukcije, pa še odrekanje identifikaciji s civilizacijsko krizo humanizma. Druškovičovo slikarstvo je v fazi odkrivanja pred humanizmom, pred evropeizacijo umetnostnih zgodovinskih pogledov, kakor jih srečujemo v tradicionalnem pomenu. Zato Druškovičovo slikarstvo resnično lahko imenujemo izvirno tako po pogledih na kompozicijo kot glede na slikarski princip in slikovni material.

V. GAJŠEK

DIALOGI BREZ DIALEKTIKE

V Platonovih znamenitih dialogih, v katerih se je uveljavil sokratski Daimonion, je šlo v bistvu za spoznavanje samega sebe. Platonična ljubezen do samega sebe pa še po tisočletjih v slovenski revijalni kulturi poudarja zgolj sebinamensko pozicijo. Tako je tudi s kulturnopolitičnim položajem mariborske revije Dialogi.

Nasproti temu in takšnemu subjektivističnemu vodenju kulture je šla v pohod v novih družbenih samoupravnih razmerah politika ljudstva, ne narodna politika. Revolucioniranje kulture nič več ne pripada dveh ali trem elitnim glavam, ki mislijo lokalistično in ki proglašajo svoj plot za meje sveta. Znanstveni socializem in realni humanizem, tedaj podružbljeno človeštvo je na pohodu. Nikakor s-ne moremo misliti, da bi akcija naprednih sil delovala samo s korekturnim lakom za matrice, da bi bila kulturna politika odvisna le od prejete in poslana poše. Človek, zgodovinsko in družbeno produkcijsko bitje, se ne da ukleniti v arhiv ali zgolj v knjigovodsko računstvo. Mnogi pa mislijo, da je kulturno delo z umetnostmi in organizacijsko prakso vred odvisno od pisemskih ovojnic pa od blagajniških prejemkov. Dialogi so tedaj obesili svojo zastavo, kulturni fetiš, na vrh psihoanalitičnega simbola, ki je enkrat drog, drugič spet krepelce. Vendar javno delo ni usmerjeno v subjektivistično manipulacijo.

Tako načelno sprejeta kulturna politika prek frontne organizacije SZDL kakor tudi načela kulturne politike, izhajajoča iz programov X. kongresa ZSMS, nas obvezujejo k sodelovanju, k dialogom in k dialektičnemu obravnavanju družbeno samoupravne in kulturne problematike. Zaenkrat pogrešamo sodelovanje delavske, kmečke, vojaške in študentske mladine v publicistiki Dialogov! Res je, da so mladi pokazali v Dialogih le pesniško produkcijo, toda kadrovska kulturna politika, katere nosilec bi morala biti mariborska kulturna revija, se seveda pri urejanju zadev tiska, javnega obveščanja in samoupravne komunikacije še zmeraj prav za Dialoge nov pojem. Zato bo prav, da se uveljavi v Dialogih tudi slovenska univerza, da sodeluje v publicistiki in literaturi socialistična mladina.

MC NA MARIBORSKI UNIVERZI JE IZDAL KNJIGO:

„BORIS KIDRIČ — REVOLUCIONAR IN MISLEC“

Lani je Marksistični center organiziral strokovnoznanstveni kolokvij, posvečen 25. obletnici smrti našega velikega revolucionarja Borisa Kidriča. Kolokvij „Boris Kidrič, revolucionar in mislec“ je bil organiziran za študente in sodelavce sekcij za raziskovalno delo Marksističnega centra, realiziran pa je bil ob sodelovanju Komiteja univerzitetne konference Zveze komunistov Maribor. S tega kolokvija je Marksistični center izdal knjigo z istim naslovom. V njej je objavljenih 13 referatov, katere je izbral in uredil F. Friškovec. Teme so: Osebnost Borisa Kidriča; Boris Kidrič — iniciator — organizator in strateg osvobodilne fronte; Nekateri Kidričevi pogledi na ustanavljanje ljudske partizanske vojske; Kidrič o obveščevalni službi in beli gardi; Aktivnost B. Kidriča v razvoju NOB kot socialistične revolucije; B. Kidrič — teoretik in praktik socialistične blagovne proizvodnje (predhodnega obdobja); Prispevek B. Kidriča h konceptiji planske ekonomije; Kritika povprečne profinite mere kot proporcija družbenih planov; Kidričev prispevek k oblikovanju sistema in politike cen; Pomen Kidričeve zamisli o stopnji akumulacije in skladov; B. Kidrič in vloga samostojnih proizvajalnih enot pri oblikovanju odločitev v okviru ekonomske politike; Problemi delitve nacionalnega dohodka in oblikovanja cene v socializmu; Boris Kidrič in znanost.

V tako kratkem tekstu se o osebnosti B. Kidriča ne da skoraj nič napisati, prav tako tudi ne o knjigi. V referatih je videti dosti novega ob nujnem ponavljanju in v glavnem povzajajo avtorji vse značilne komponente bogatega Kidričevega opusa. Glede na celovitost, stil in majhen obseg (70 strani), mislimo, da bi ta knjižnica morala zavzeti vidno mesto v osebni knjižnici slehernega študenta, in ne samo študenta.

ITD...

PA MI NIČ
PAMETNEGA
NE PRIDE V
MOZGANE

*
SAME SLABE,
BREZVEZNE IN
NESHISELNE
IDEJE
ZA STRIP

NAJBREŽ SEM PRE-
VEČ "KRITIČNA"

SPLOŠNA PSIHODINAMIKA SAMOUPRAVNEGA VEDENJA

(dr. Pavao Brajša, založba: Delavska enotnost, Ljubljana 1978.)

Avtor piše v uvodu: „O jugoslovanskem samoupravljanju obstaja veliko literature. Toda ta literatura se v glavnem ukvarja z njegovo ekonomsko podlago, z družbenoekonomskimi pogoji njegovega nastanka in razvoja na eni strani, na drugi strani pa z njegovo ideološko nadstavbo s stališča marksistične znanosti. Le tu in tam... zasledimo osebne, subjektivne, psihološke, interpersonalne aspekte samoupravnega vedenja naših ljudi... O samoupravljanju pišejo filozofi, ekonomisti, sociologi, politologi, pedagogi, toda le redko bomo med njimi zasledili psihologa, psihoterapevta, psihiatra... Naša psihologija in psihiatrija ne moreta preučevati abstraktnega človeka, temveč našega človeka, jugoslovanskega samoupravitelja. Če torej obstajajo ekonomski, filozofski, sociološki, pravni in drugi aspekti samoupravljanja, potem ima vsekakor naše samoupravljanje tudi svoj sociološki, bolj psihodinamični aspekt. Prav to pa je predmet naše obravnave samoupravljanja in glavne tema te knjige.“

S takó postavljeno temo je dr. Brajša, psihodinamično usmerjen psihiater, napisal zagotovo pionirsko delo, ne pionirsko v smislu nedoraslosti in negotovosti, temveč začetništva o psihodinamiki samoupravnega obnašanja.

Če izhajamo iz osnovne predpostavke, da je **samoupravni odnos** v vsebinsko primarnem smislu **interpersonalni odnos** in da o tem vidiku našega samoupravljanja premalo govorimo in premalo vemo, nas je avtor v prvih štirih poglavjih knjige (skupno jih je pet) poskušal med drugim seznaniti z najvažnejšimi klasičnimi in modernimi psihodinamičnimi teorijami osebnosti in odnosov, s predhodnim kratkim analiziranjem Marxove in marksistične antropologije.

Vse človekove potrebe deli H. S. Sullivan na kemijsko-fizikalne in interpersonalne, zadovoljimo pa jih lahko po **načelu užitka** (najnižja stopnja socializacije — primaren je Id), po **načelu realnosti** (še vedno je primaren Id — konfrontira mu Super Ego) in po **socialnem načelu** (človek menja vloge od subjekta do objekta, se enakopravno in demokratično dogovarja, usklajuje vrste in način zadovoljevanja želja in interesov, primarnost dobi normalno razvita Ego-identiteta...). Osnova za samoupravno obnašanje je zadovoljevanje potreb prav po zadnjem, socialnem načelu in to je temelj, na katerem gradi avtor psihodinamično definicijo samoupravnega obnašanja.

Na koncu drugega poglavja, za nekaterimi pazljivo izbranimi klasičnimi in postklasičnimi teorijami oblikuje dr. Brajša psihodinamično definicijo samoupravne in nesamoupravne osebnosti. Morda je treba poudariti, da ne gre za nekakšno delitev na dobre in zle, poštene ali nepoštenе ali po nekaterih kritikih te knjige na zdrave in nezdrave osebnosti —, temveč za znanstveno empirioteoretično in socialistično-moralno-etično (ne psihiatrično-patološko) delitev na osebnosti s fundamentalnimi elementi samoupravnih interpersonalnih odnosov in na tiste druge, sicer

normalne in poštene, ki pa se zaradi svojega neznanja in neosveščenosti obnašajo po pravilih „nesamoupravne igre“.

Tretje poglavje je posvečeno obravnavi psihodinamike samoupravnih interpersonalnih odnosov, ki jih karakterizirajo tele značilnosti: **priznavanje različnosti, recipročnost odnosov, omogočanje individualizacije, dajanje in sprejemanje povratnih informacij, priznavanje konfliktov, priznavanje simetričnosti in komplementarnosti v odnosih, razlikovanje med komunikacijo vsebine in komunikacijo odnosa, preprečevanje double bind situacije, odsotnost sleherne mistifikacije in odsotnost nehotene in nevrotične zlorabe drugega**. Navkljub diskutabilnosti o številčnosti, razvrščenosti in univerzalnosti teh principov je eno vendarle treba priznati: te kategorije definirajo idealne samoupravne odnose (enako velja za definicijo samoupravne osebnosti), katerim se moramo približevati, čeprav jih nikdar ne dosežemo v vsej njihovi polnosti.

V naslednjem poglavju nam avtor predstavlja psihodinamiko samoupravnega obnašanja **v skupini** (interakcijski odnosi). Ko sledi Marxovi misli: „Ne določa zavest ljudi njihovo bit, temveč nasprotno, njihova družbena bit določa njihovo zavest“, poskuša avtor analizirati psihodinamične mehanizme, ki zavirajo ali razvijajo resnično človeško skupnost, v kateri lahko edinole človek uresniči svoje bistvo — **postane človek**.

Samoupravno obnašanje ne more biti institucionalizirano, ne more biti samo sebi namen in tudi ne more biti zgolj sredstvo. Njegov psihodinamični vidik se ne dá regulirati niti pravno niti politično in ne ekonomsko, to so le prvine, ki ga pogojujejo. **Samoupravno obnašanje** ne more biti determinirano s prostorom in časom, njegovi osnovni principi morajo veljati v obnašanju do otroka („Da bi se lahko otrok razvijal v zdravo osebnost, morajo biti tudi starši zdrave osebnosti v zdravem okolju“, Erikson), do ljubezenskega partnerja, v družini, v organizaciji združenega dela itd.; da bi vse to znali, se moramo tega naučiti, o načinu učenja pa govori zadnje, peto poglavje.

Drži, da se samoupravnega obnašanja ne da naučiti racionalno, vendar to nikakor ne pomeni, da se ga moramo učiti samo spontano, nenačrtno, empirično... Če sprejmemo Brajšine okvirno postavljene ideale in njegov predlog o učenju samoupravnega obnašanja, je mogoče pričakovati, da se ga bomo v bližnji prihodnosti učili s pomočjo strokovnjakov v različnih posvetovalnicah.

Splošna psihodinamika samoupravnega vedenja je napisana sistematično in jasno. Prikazovanje nekaterih psihodinamičnih in psihoanalitičnih teorij (Freud, Hartmann, Erikson, Boszormenyi-Nagy, Stierlin, Watzlawick, Richter, Willi, Bateson, Laing, Satir, Bion, Speer itd.) je odlična priložnost za „goste“ na področju psihologije in psihiatrije, da dobijo osnove za **normalno komuniciranje** tudi s tistim težko opredeljivim in težko spoznavnim in včasih neugotovljivim, kar imenujemo „duša“ ali „psiha“. Za tiste, ki so s psiho na „per-tu“, bo knjiga zagotovo dala impulz za novo smer razmišljanja.

Iz samega naslova je razvidno, da gre za splošno psihodinamiko, avtor pa nam je obljubil tudi nadaljevanje v knjigi **Posebna psihodinamika samoupravnega vedenja**, v kateri lahko pričakujemo preučevanje v specifičnih človeških skupnostih (zakonska zveza, družina, krajevna skupnost, TOZD itd.). Upajmo, da se bo nova knjiga zares in hitro pojavila in bo tako nastala zaokrožena celota.

Knjiga Splošna psihodinamika samoupravnega vedenja je izšla v času, ko vse pogosteje govorimo, da je zatajil „subjektivni faktor-človek“, v času, ko vsakodnevno govorimo o pluralizmu interesov, v času male revolucije, ki jo je prinesel Zakon o združenem delu, ko vse pogosteje govorimo „dva in dva je štiri“, če ni s samoupravnim sporazumom drugače regulirano“, v času, ko se vse bolj obračamo k človeku, k njegovemu osebnemu standardu, zadovoljstvu, sreči. Dr. Brajša opozarja na osebnost, na dušo, ne da bi podcenjeval niti enega od elementov našega samoupravnega življenja, ko trdi: „Le srečen samoupravitelj je lahko dober samoupravitelj.“

Človek lahko najde srečo samo v odnosu do človeka — kakšni so ti odnosi in kakšni bi morali biti, da bi bili srečni, govori ta knjiga; kakšne medsebojne odnose bomo imeli, je odvisno od nas samih — kakšni smo in kakšni bi morali biti, govori ta knjiga. Zato jo preberite.

si

OSNUTEK K FILOLOGIJI

(Posvečeno dr. Mirku Križmanu, PA Maribor)

A) Tekstna kritika ali kritika sestavka

Že v klasični filologiji srečamo tekstno kritiko, ki je obravnavala rokopise in zavitke papirusov, pripadala pa je antični historični, filozofski, pesniški misli. Rokopisno izročilo je dandanes ortografsko že klasificirano, zato v novoveškem obdobju govorimo o tiskani tradiciji. Produkcija in reprodukcija tiska že sama na sebi uveljavlja najprej kvantitativni obseg teksta in kvantitativno metodo, da bi ugotovila vse tiste energije teksta, ki so konservirane v znanostih, umetnostih, pa tudi v sami filologiji.

Kritična energija se po svojih kvantih izraža torej iz teksta, izseva iz besedišč in besedišč v tekstu hkrati. Pri rekonstrukciji tekstne analize se moramo izogibati antinomiji. Arhetip (arhetip tu ni zamišljen kot psihološki, jungovski pojem, marveč z arhetipom označujemo original, tj. izvirnik, od katerega izhaja izročilo) v tekstni kritiki, ozirajoč se na tekst kot na izročeni tekst, se na ta način oglašja iz pozabe v kánon in kodeks. Arhetip je torej variabilen, sega pa v ustno izročilo in rokopis.

1. Avtorizirane in neavtorizirane različice: lahko štejemo za primarne in sekundarne tako dolgo, dokler se ne izražajo v svoji aktivni ali pasivni podobi. **Kritični tekst** tako ZMERAJ sovpada z zgodovino in nastankom teksta. Od avtografa do — samo za primer — posmrtni izdaje teksta lahko ugotovimo vrsto interpretativnih pregledov, celo napačne razlage, spreminjanje sicer že objavljenih tekstov, gre pa v bistvu za **zadostno** podlago tekstne kritike, ki avtorizira v tem primeru neavtorizirane različice. Osvetlitev teksta po tekstni kritiki je tedaj ves čas navzoča skozi zgodovinsko (historičnost) teksta samega, čeprav ostajata kánon in kodeks tudi nejasna, kakor npr. pri ustnem izročilu in v pravljičah. **Vsaka različica teksta je različica branja le-tega.** Če v postavitvi teksta pride do tiskovnih napak, do zamenjav besed in ločil, se spremeni tudi zvočna in vizualna narava teksta. Tu se nam razkriva hkrati problematika plagijata, ki ponavadi združuje že predstavljeni tisk teksta z delno novo postavitvijo teksta, kar lahko ugotovimo celo po približnem številu vrstic. V „plagiatu“ je avtoriziran torej predvsem neavtorizirani del primarnega teksta, pasivnost se oglašja za aktivnost, v bistvu pa v predelavah primarnih tekstov kljub temu težko ugotovimo, kakšna in katera je bila **odvisnost** pri selektivnem postopku plagijata, predelave, vnovične postavitve že sekundarnega teksta; sleherni izvod knjige bi lahko imeli za ponatis po rokopisu, vendar je za zgodovinsko (in nastanek) izvirnega teksta bistveno, da je mogoče vrstice ločevati po pravih tiskovnih predelavi; tako lahko pesnik „popravi“ svojo zbirko na kratkem odstu, pisatelj doliči npr. nove odstavke in dodaja ali odvzema v tekstu; to si lahko privoščijo literarni ustvarjavec tudi ob slehernem novem ponatisku. Princip selekcije in eliminacije je obenem princip avtokorekture, avtolekture in odstopa od originalnega teksta samo in samo nadomestljivo. **Sekundarna različica** se pojavi potemtakem še tam, kjer je mogoče nadomestiti s ponovno avtorizacijo obenem tudi interpunkcijo, lahko pa se spremeni tekst v celoti; mnogi pisatelji tekste „predelujejo“ ne le tako, da jih razširjajo, marveč s pisanjem v več variantah; to pa tekst v dolgotrajnem procesu utemeljuje, ortografsko mu daje novih energičnih impulzov; teksti so torej fleksibilni — v fleksijskih jezikih sta delitev in poenotenje eno-stavna. Oddod samo-umevnost tekstne kritike; aktivna in pasivna podoba avtorizacije razmejuje merila enostavno postavljenega teksta z „differentia specifica“ (z bistvenim razločkom in raz-liko) primarnih in sekundarnih različic. Vprašljivost teksta je podložna pismenemu izročilu, ker se v njem (sekundarno: ustno in skoz branje) utemeljuje. Gotovost teksta pripada avtorju in avtorizaciji (primarna različica), postavitev teksta, natis in ponatis pa glede na zalogo predstavljajo odvisnost ali sorazmerje do izvirnega teksta (sekundarna različica). Kontaminacija teksta v **primarnih različicah** pa nikakor ne pogojuje njegove celote, ker je postavitev in spreminjanje teksta **postopno** in se avtorizira le v časovno-prostorski kontinuiteti. Zato postavitev samega teksta nikoli in nikjer ne sovpada z njegovim nastankom.

2. Predstavitev teksta: je avtorizirano dokončna v izdaji teksta. Odločitev za izdajo teksta v založbi je podrejena in prirejena v celoti skupni in celotni **redakciji** teksta. Dozorevanje ali dozorelost **tekstne kulture** kaže na visoko stopnjo predloženega teksta; **tekstna kultura** in zrelost avtoriziranega teksta je končni pomenski **namen**, ki združuje v sebi literarno ideologijo, stilistiko in poetiko, estetsko vrednost teksta; šele iz takšnega pomenskega **namena** lahko odberemo in izberemo časovno intencionalnost in pomen natisa; izberemo in razberemo pomen avtorja in natisa. Pravica objave in tiska (ki jo navajamo ob pravici svobode govora in misli) velja za začetnika in za akademski natis v isti meri; literarno historična vrednost tekstov je tedaj povezana s tekstno kulturo, z njeno tradicijo in noviteto, v bistvu pa označuje odločitev za avtorizacijo; le-ta pa sodi k redakciji teksta, torej h končni povezavi primarnih in sekundarnih avtoriziranih različic. Predstavitev teksta je tedaj namenjena že v osnovi družbeni sferi, socialnim okoliščinam in tudi pravnim normam. Tu in zdaj ne govorimo o avtorskem pravu, marveč o pravnih normah, ki določajo izdajo in natis, npr. zakon o javnem obveščanju; ali drugače: ugotovimo lahko — po Marxu — kdo ali kaj je „podaljšana roka cenzure“. Če vzamemo za primer izdajo tekstov po avtorjevi smrti, je **odločitev za avtorizacijo** tekstov tudi povezana s **predelavo tekstov**, ko gre za poenotenje avtorjevega stila po stopnjah njemu lastnega razvoja; ponatis izbranih in zbranih del ne sme biti mehaničen, odgovarjati mora tekstni kulturi in njeni zrelosti; tudi teksti-prvenci, ki izidejo po avtorjevi smrti, prav zato ne odgovarjajo njegovi poslednji volji ali literarnemu testamentu, odločitev za avtorizacijo tekstov in dokončno redakcijo pripada (čeprav po avtorjevi smrti) vse bolj njegovi literarno razvojni celovitosti, tako da je mogoče **literarno zapuščino** obravnavati le glede na avtorjevo **zbrano delo**; — pri nas imamo za posmrtni natis teksta-privenca Kosovelove INTEGRALE, ki jih je izbral in zbral literarni teoretik Anton Ocvirk; sem sodi tudi izdaja Župancičevih PESMI ZA BERTO..

—; kadar odgovarja avtorjev pomenski namen **prvemu natisu**, lahko opazimo hkrati literarno generacijske različice. Tekstualizacija predvideva dojemljivost in razumevanje teksta po njegovi avtorizaciji, tako da tekst ne predstavlja več avtorja, ampak svojo čutno, estetsko naravnano, svojo namenskost in idejni izbor. Preprosteje: vsako literarno delo, še preden je zbrano, mora biti izbrano po načelih tekstne kulture, po selektivnem principu avtorjeve literarne rasti in razvojnih stopenj. Namen predstavitev teksta je zato **zajet** v avtorizaciji primarnih različic. Priprava za izdajo teksta sicer lahko **očitno** avtorizira tekst z novo **redakcijo**, vendar mora ostati **značilnost** avtorjeve podobe tudi v **priredbi**, v odločitvi o dojemljivosti in obsegu tekstne predstavitev; tako imamo danes mnogo sekundarnih različic teksta, ker so se originali izgubili ali pa so jih sčasoma izpopolnjevali. Končna predstavitev teksta odloča pojasnjujoče o pravici do priredbe. — Prešeren je sam vrsto pesmi predelal za izdajo svojih Poezij —. Temeljnim pomen tekstne predstavitev je tedaj v avtoriziranem namenu, ki ga dojemamo bolj kot cilj in manj kot avtorstvo.

3. Forma, slogovnost in struktura literarnih tekstov: ima v celotni knjižni in literarni izdaji avtorja večpomensko, ne le jezikovno funkcijo, ker združuje **različno pisanje** enega samega avtorja; **tipološko** je tedaj mogoče obravnavati avtorstvo v različnih smereh literarne produkcije — npr. pri Krleži, (ki je dramatik: Michelangelo Buonarroti — 1919, Kraljevo — 1918, Tri drame — knjižna izdaja 1947; Galicija — 1922, Golgota — 1922, Volčjak — 1923, V agoniji — 1928, Gospoda Glembajevi — 1928, Leda — 1938, Areteji — 1959; Krleža — pesnik: Pjesme I in II — 1918, Knjiga pjesma — 1931, Knjiga lirike — 1932, Balade Petrice Kerempuha — 1936; Krleža — esejist: Deset krvavih let — 1937, Eppur si muove — 1938, Eseji — 1961–1967, Evropa danes — 1935; Krleža — prozaist: Hrvatski bog Mars — 1922, Vrnitev Filipa Latinovića — 1932, Na robu pameti — 1938...; Krleža — polemik: Moj obračun z njimi — 1932, Dialektični antibarbarus — 1939); prav tipološka raznolikost v

sami literarni produkciji razpira drugotnost osvetlitve tudi v tekstni kritiki, saj ločuje pri enem avtorju, v literarni šoli in smeri **tematsko, kronološko, stilistično, poetično, estetskonočelno** zblíževanje ali oddaljitev v **dispoziciji** celotne izdaje.

Literarni **kánon** je v vsakem primeru razločna tipološka členitev, izhajajoča iz forme, slogovnosti in strukture literarnih tekstov. Istovrstnost in raznovrstnost literature prav zato ločujemo v glavnem po stilistiki. **Določnost** literarnega teksta (v vezani ali nevezani besedi, v memoarski literaturi, v dramati ali v literarni kritiki, eseju, polemiki itd.) raz-bija enovito **karakteristiko literature** v občem, prav tako kot je **strukturna zgradba** literarnega teksta zmeraj odvisna od **avtorstva**. V celotnih izdajah avtorjeve literature je skoz tekstno kritiko in po njej mogoče določiti več izhodišč, bodisi postopno (metodološko) bodisi zapovrstno (z estetskimi kriteriji), da določimo **enovito literarno ideologijo** v načelnem pre-rezu, ali pa ugotavljamo tudi na videz obrobne, nebstvene tipološke značilnosti, ki tvorijo literarni kánon. Vrednosti so variabilne.

4. **Modernizacija literarnega jezika:** je po eni plati odvisna od no-tranje (logične, stavčne) zgradbe teksta in po drugi plati od avtorske enovitosti časovno opredeljenega sloga; to pomeni: — Stavek torej še ne vsebuje smisla, pač pa možnost, da ga izrazimo. („Vsebina stavka“ pome-ni vsebino smiselne stavka.) Stavki vsebuje formo svojega smisla, ne pa tudi že smisel sam. — Stavčni znak je v tem, da se njegovi elementi, besede tako in tako nanašajo druga na drugo. Stavčni znak je dejstvo. (L. Wittgenstein, Logično filozofski traktat, 3.13, 3.14); Celotnost stavkov je jezik. (ibid. 4); Meje mojega jezika pomenijo meje mojega sveta. (ibid. 5.6); Za odgovor, ki ga ne moremo izreči, tudi ne moremo izreči vprašanja. Uganke ni. Če sploh lahko zastavimo vprašanje, potem lahko nanj tudi od-govorimo. (ibid. 6.5); O čemer ne moremo govoriti, o tem moramo molčati. (ibid. 7). Med različice teksta v slovnično logičnem redu je glede na od-stop od sodobnosti v literarnem jeziku treba razjasniti nujne ali mogoče, dosledno ali nedosledno izpeljane operativne različice. S tem nastopi pro-

blem **pravopisa**, ki ga sestavljajo jezikovni slovar, pravorečje in pisna oblika besede. Znotraj teksta je mogoče natančno določiti **interpunkcijo**, to je: Logični operacijski znaki so interpunkcije. (ibid. 5.4611). Izrazne razli-čice so v literarnem jeziku podrejene tudi pravopisnim pravilom, le da je nujno treba slediti procesu živega, nenehljivo se spreminjajočega jezika (kvantitativno in kvalitativno, v metrumu, ritmu, v frazeologiji, v etimološ-kem pomenu besedišča, s fonetično in intonacijsko osnovo, z diakritičnimi znamenji, — v semantičnem in semiološkem pomenu besed, izpeljank, sinonimov, homonimov itd., kar obsega že izrazitost literarnega jezika in njegov slog, ga posodablja po načelu avtorske enovitosti in stilne označe-nosti teksta. Trdnost teksta je raz-ločna skoz stavek: Tako doživljanje jezi-ka je prav tako povzročilo nemir in nihanje, ki sta opazna v trdnosti okvirov stavčnih struktur in hkratnem menjavanju le-teh. V njih se menjujejo be-sede s pestrimi osnovnimi in prenesenimi pomeni in spremene funkcije v stavkih. Tako se ne menjajo hitro samo pomeni, ampak tudi odnosi med stavčnimi konstituantami. Enako je tudi v večstavčnih povedih. (Mirko Križman, Besedni zaklad in sintaksa v gramatični podobi in s stilistično funkcijo v pesniškem opusu Christine Lavant, doktorska disertacija, XI. Več skladenjskih pojavov: A) Jasne stavčne strukture s sledjo tradicije ne motijo vedno modernega izraža). Modernizacija literarnega jezika pomeni tedaj za tekstno kritiko ortografsko-pravopisno- in gramatološko sled k avtorizaciji moderniziranega teksta. (Podobno pravilo velja za prevajanje iz jezika v jezik). Tekstna kritika gre tedaj od natisa k ponatisu, vendar tako, da posodobi literarni jezik.

Izročilo tekstov se kljub mnogim nasprotjem in različnim razlagam tekstne kritike nanaša na **smisel** avtoriziranega teksta, enkrat dokumenta-riščno, drugič s komentarjem, da bi po splošni metodologiji ali s shemat-skim prikazom raziskala **literarna teorija** ne le estetsko, interpretativno vrednost tega izročila, marveč da razjasni avtorizirane različice, stilno in formalno vrednost teksta, njegovo zgodovino in kritično predstavitev.

Salomon Lukul

BESEDA IN POMEN KOT PREDMET ZGODOVINSKO- LEKSIKOLOŠKEGA PREUČEVANJA*

1. Zgodovinsko besednih pomenov lahko obnovimo samo na širokem ozadju zgodovine leksično-semantičnih sistemov danega jezika. Razumevanja leksičnega sistema in besede kot elementa tega sistema sovpadata. V tem je izvor enega od osnovnih protislovij zgodovinsko-leksikološkega raziskovanja besede.

2. Zgodovinsko-leksikološkega preučevanja ne smemo istovetiti in spajati z zgodovinsko-etimološkim. Zaporednost in potek sprememb besedinega pomena, pojasnjevanja tistih realnih zgodovinskih razmer, v katerih so se dogajale te spremembe, ostajajo v večini onstran etimološkega raziskovanja.

3. Za zgodovino pomenov besed (enako kot za zgodovino leksičnih sistemov) je ogromnega pomena vprašanje področja istovetnosti besede — pri raznovrstnosti njenih fonetično-morfoloških in predmetno-smiselnih prevratov in sprememb (kritika nauka F. de Saussureja o istovetnosti jezikovnega znaka).

4. Metodika raziskovanja jezikovnih istovetnosti obsega mnogo spornega in nejasnega (vprašanje o „samoporajanju“ enotnih in homonimnih besed v različnih leksičnih jezikovnih sistemih itd.).

5. Za simptom istovetnosti besede priznavajo ZVEZNOST njenega zgodovinsko-semantičnega razvoja.

6. Z zgodovinsko-leksikološkega vidika razumemo pod zveznostjo zgodovinskega obstoja besede aktivno uporabljanje določene besede v

različnih zaporedno menjavajočih se sistemih jezika, enako kot njen obstoj, včasih skozi cela stoletja, v arhivskem fondu danega jezika ali v njegovem pasivnem slovarju.

7. Disproporc med sodobnim razumevanjem besede (ali pojmovanjem o besedi) in razumevanjem besede na drugih stadijih razvoja jezika ali v drugih leksičnih sistemih jezika sestavlja protislovje v opredelitvi same leksične enote kot objekta zgodovinskega raziskovanja.

8. Prav tako ideološka protislovja med sodobnim nazorom in semantičnimi sistemi v davni preteklosti pogosto vodijo k maličanju smiselne perspektive v zgodovini besede.

9. Subjektivno potrjevanje sodobnikov o semantični zgradbi besede, o njenem razumevanju v tej ali oni dobi, o času njenega pojavljanja moramo podvreči zgodovinski kritiki. Subjektivni prikazi te vrste imajo pomožni, usmerjevalni značaj in uporabljajo sredstva zgodovinsko-semantične in zgodovinsko-stilistične orientacije.

10. Vendar skupaj s tem ne smemo pozabljati, da je objektivno-zgodovinska analiza semantičnih sprememb besede samo izvedena, posredovana oblika neposredne analize samih govorečih objektov.

* V. V. Vinogradov: Leksikologija in leksikografija (izbrana dela), Založba „Nauka“, Moskva 1977, str. 39)

prev. MP

gradbinec

IZ INTERNIH
GLASIL

ŽULJE BOMO POZABILI — PRIJATELJE NIKOLI

ŽE PRED NEKAJ LETI SO ČLANI KOORDINACIJSKEGA ODBORA ZSM GRADBENIH FAKULTET PREDLAGALI USTANOVITEV MLADINSKE DELOVNE BRIGADE, DA BI SE ŠTUDENTJE GRADBENIH FAKULTET SREČEVALI TUDI NA DELOVNIH AKCIJAH, TAKO KOT SE SREČUJEJO ŽE NEKAJ POMLADI NA ŠPORTNIH SREČANJIH — GRADBENIJADAH.

Skupni napori so, obrodili sadove in na letošnji gradbenijadi v Budvi smo prvič razvili prapor brigade študentov gradbeništva. Brigada nosi ime gradbenega inženirja in narodnega heroja Milentije Popovića. V Budvi so bili izvoljeni tudi člani štaba brigade, člani koordinacijskega odbora ZSM vseh fakultet pa so se obvezali, da bo vsaka fakulteta poslala v brigado po štiri študente.

Na žalost se tega niso držali vsi in tako smo se na prvem zboru brigadirjev v Nišu srečali le študentje fakultet iz Ljubljane (3), Skopja (6), Beograda (4), Prištine (5) in Maribora (3). V svoje vrste smo sprejeli še mladince iz Niša, tako je končno brigada štela 55 brigadirjev (12 deklet in 43 fantov). Velik aktiv ZK (26 članov), visoka povprečna starost (21,2 let) in izobrazbena struktura (40 študentov) nas je obvezovalo, da se še posebej izkažemo in opravičimo nastanek takšne posebne brigade.

Da branje ne bo preveč suhoparno, naj raje opišem, kako je bilo zares v II. izmeni na ORA Đerdap 78 v naselju Karataš pri Kladovu.

Ko smo odpotovali iz Maribora, smo se poslovali tudi od dežja, ne le od domačih. V Kladovu nas je sonce osrečevalo od ranega jutra do večera, dež pa se nas ni in ni hotel usmiliti. Če sem napisala rano jutro, to niso le besede. Dežurni nas je namreč zbudil že ob 4. uri, potem pa se je začelo: telovadba, umivanje, pospravljanje spalnic, jutranji zbor in dvigovanje zastave, zajtrk, po zajtrku pa smo odšli na delo. Odšli smo tako, kot se za brigadirje spodobi: spredaj zastavonoša, v stroju pa dva brigadirja in zadaj dežurna četa, ki je bila tisti dan zadolžena za prevoz orodja, malice in vode. Seveda smo tudi peli in tako ni čudno, da nas je že po nekaj dneh vse bolelo grlo.

Kakšno je delo na gradbišču kot bodoči gradbinci verjetno sami veste: lopate, krampi in samokolnice so nas zvesto spremljali od šestih zjutraj do enih popoldne. Prihod v naselje ni bil tako glasen kot odhod na traso. Komu pa se je še dalo veselo prepevati in strumno korakati po sedemurnem delu na vročem soncu. Na srečo je bilo tople vode za umivanje dovolj, tako da smo čisti in siti kar popadali na postelje.

Po enournem počitku pa se je začel popoldanski direndaj, ki ni prenehal do večera. Udeleženci različnih tečajev so imeli trikrat tedensko predavanja, člani različnih komisij so sestankovali, kulturniki pripravljali programe, zidne časopise in radijske oddaje, za dekleta pa se je še vedno našlo kakšno šivanje. Seveda smo imeli tudi športna tekmovanja. Dekleta so sodelovala po olimpijskem načelu: važno je sodelovati..., fantje pa so se dobro odrezali in v košarki ter rokometu zasedli prvo mesto!

Vse tekme so imele veliko dobrih, glasnih navijačev, po čemer smo se gradbinci zelo ločili od drugih brigadirjev. Igralci pa so bili tako zagnani, da sta si dva zvila nogi, komandant pa si je poškodoval roko (in to pri nogometu!).

Pravo brigadirsko življenje pa se je začelo pravzaprav ob mraku z večernim zborom. Vsak dan seveda nismo bili veseli, ko smo slišali delovne rezultate. Sicer pa je bil jutri še en dan. Komandant je določil požarne in dežurne in če si si zaslužil „izredno“, te je doletelo tisto „najprijetnejše“ požarstvo od 24. do 2. ure.

Po večerji se je na letnem odru vsak večer kaj dogajalo: kulturni večeri posameznih brigad, spretnostna tekmovanja, maškarada, pevski festival, ... Proti koncu izmene so se brigadirji dveh ali več brigad med seboj bratili in vsako bratenje se je končalo s kolom okoli tabornega ognja. Velikokrat pa smo sedli kar pred barako in zapeli ter zaplesali. Čeprav so se nekaterim med nami lomili jeziki, smo prepevali prav vsi tudi makedonske, albanske in slovenske pesmi.

Ko sedaj včasih slišim po radiu tisto:

„Hej, haj brigade, hej, haj, ruke mlade...“, ki nas je vsako jutro zbujala, v mislih ponovno doživljam napore, a kljub vsemu lepe, brigadirske dni.

Na žuljave roke smo hitro pozabili, dobrih prijateljev, s katerimi smo kot velika družina preživeli štiri tedne, pa ne bomo pozabili nikoli.

SONJA IVANETIČ

Pripomba uredništva!

Naš VTOZD gradbeništvo je imel v brigadi tri brigadirke: Tomše Alenko, Petelinšek Edit in Ivanetič Sonjo.

